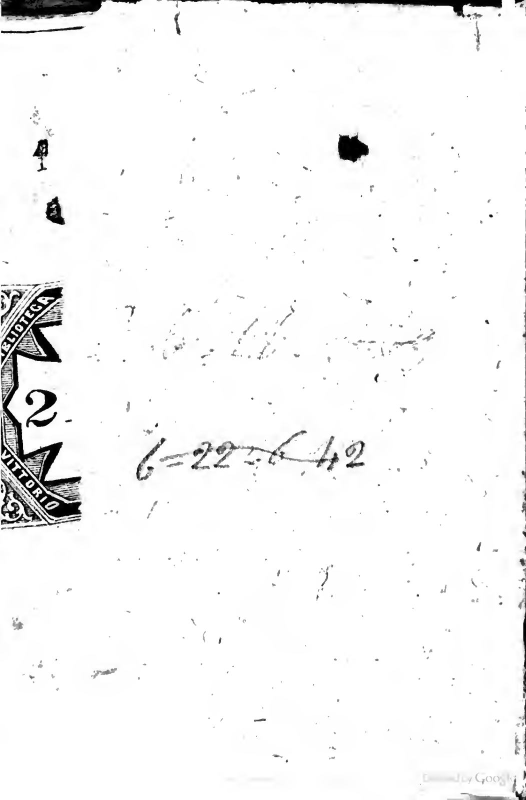
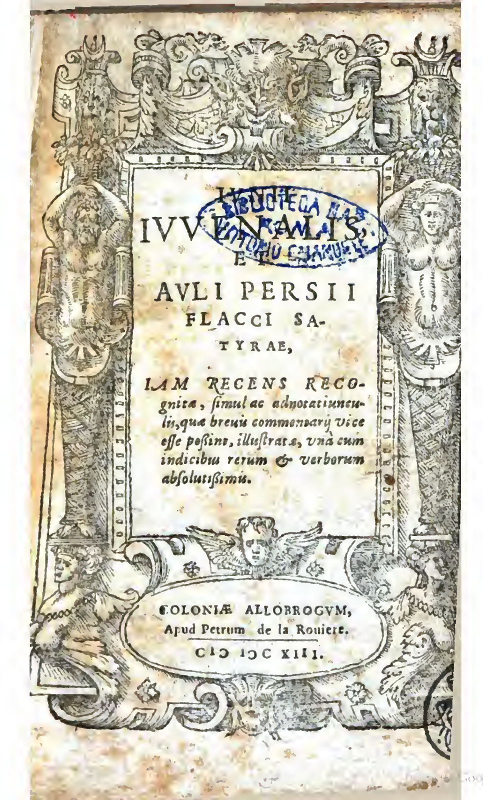

6
8-c
60
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
21 F
40
8 - c - 60

BIBLIOTECA
2
VITTORIO
6-22-6-42

IVNII IVVENALIS, ET AVLI PERSII FLACCI SATYRAE,

IAM RECENS RECOgnitæ, ſimul ac adnotatiunculis, quæ breuis commentarij vice eſſe poſſint, illuſtratæ, vnà cum indicibus rerum & verborum abſolutiſſimis.

COLONIÆ ALLOBROGVM,
Apud Petrum de la Rouiere.
CIↃ IↃC XIII.

IVVENALIS COMMODA PER Mancinellum.

SEMPER *ego auditor tantùm?* Hæc prima Iuuenalis celeberrimi vtilissimíque poetæ Satyra est. Quo carminis genere primus insignem laudem adeptus est apud Latinos Lucilius:vt Fabius lib.10.scribit.Nam eruditio in eo mira:& libertas atque inde acerbitas, & abundantia: salis multũ etiam inerat. Tersior inde ac purus magis Hora. & ad notandos hominum mores præcipuus. Multum quoque & veræ gloriæ quamuis vno libro & Persius meruit. Post illos autem Iuuenalem habemus. Cuius certè facundia ac probitas cuique legenti patere potest amplissimè. Est enim in eo.quod Flaccus in arte inquit : Aut prodesse volunt , aut delectare poetæ, aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.

Edocet itaq. quæ mala, quæ bona sint, quid vitia, quid item virtutes hominibus pariãt. Nam in impios, superbos, auaros, luxuriosos, iracũdos, gulosos, inuidos, veneficos, & id genus inuectus ostendit pessimos illorũ euentus. Econtra virtutis optimos. nã sine illa beata fœlixque vita constare non potest: fœlicitas enim consistit in operationibus, quæ à virtute proficiscũtur. De qua quidẽ scire non satis est: sed enitendum ipsam habere ac vti: sola nanque vitia fugat. Vnde quàm optimè scribitur, *Virtus est vitium fugere:* virtus affectio est animi cõstans cõueniénsque, laudabiles efficiens eos, in quib. inest. hinc omnia quæ pulchra, honesta, præclara sunt, & quod per virtutẽ efficitur, afficit voluptate: Siquis igitur prudẽtiæ quærat effectus, cuius finis est, quidnam sit agendum, aut nõ agendũ præcipere, in Iuuenale inuenit. Si fortitudinis, nónne plenissimè edocet idẽ quæ sint agenda, vt fortes magnanimíq; efficiamur? Si continentiæ, quam quidem in superando cõsistere dicunt, vti constantiã in resistendo, idem quoq; quamplurima admonet. Si iustitiæ, nõne in eo variis sæpè

locis

locis exẽpla,atque præcepta reperiũtur,que certè sola(vt aiũt)perfecta est Virtus:atq.propterea iustitia ipsa præclarissima virtutũ esse videtur. Vnde Aristot. ait in Ethicis. *Iustitia in sese virtutes continet omnes.*Est enim naturæ conuentio in adiutorium multorum inuẽta, seu iustitia virtus est animi,cuique secundũ merita distribuẽs, teste Philosopho. Vtq. iustus habearis,non solum non nocebis:sed etiam nocentes prohibere curaueris.Si quis itaque Iuuen.ipsum diuinũ sanè poetam morúmque cẽsorem quàm optimum nõ amauerit,amandóque intelligere,& ediscere non curauerit: quãtum ab ipso virtutis vestibulo seu fonte aberret,omnium sit iudicium.

DE SATYRA PER ANTONIVM MANCINELLVM.

SAtyra est carmẽ apud Romanos maledicum , & ad carpẽda hominum vitia compositum.Olim verò carmen quod variis poematis cõstabat,Satyra vocabatur: quale scripserũt Pacuuius & Ennius.Saty. autẽ dicta siue à Satyris,quod in hoc carmine ridiculæ res,

pudendíque dicuntur: velut ab Satyris prolatæ ac factæ: siue à Satyra lance, quæ referta variis multísque primitiis, in sacris Cereris inferebatur, & ab copia & saturitate rei Satyra vocabatur. Alij autem dictam putant ab lege Satyra: quę vno rogatu multa simul comprehendit, quod scilicet & Satyra carmina multa simul poemata comprehenduntur. Ea cuncta ex Diomede accepimus, quibus etiam addit, quod in Satyrica fabula apud Græcos tragici poetæ non reges aut heroes: sed Satyros induxerunt ludendi causa, iocandique simul. Vt spectator inter res tragicas seriásque Satyrorum quoq; iocis & lusibus delectaretur. Festus verò sic. Satyra est cibi genus ex variis rebus conditum, & lex multis aliis referta legibus, & genus carminis, vbi de multis rebus disputatur.

D. I V-

D. IVNII IVVENALIS VITA.

IVNIVS Iuuenalis, vt Suidas teſtatur, vixit tẽpore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volſicorũ oppido, quẽadmodum ipſe videtur innuere Satyra tertia, circa finem, cùm ait,

-ergo vale noſtri memor & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non deſunt qui Suidæ fidem eleuare conentur, hac certè in parte, ea coniectura ducti, quòd liberiùs ſcripſerit in ipſum quoque Imperatorẽ, quàm vt ferri potuerit, ſi vixiſſet. Sub Troiano igitur Satyras ſcripſiſſe volũt: neq; veriſimile eſſe, quod ille ait à Paride hiſtrione actum fuiſſe in exiliũ, in Pentapolim, quæ eſt in Libya, cùm Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque eſt, certè Sido-

nius Apollinaris id videtur significare, cum ait, si tamen illum intelligit:

Nec qui consimili deinde casu
Ad vulgi tenuem strepentis auram
Irati fuit histrionis exul.

De eius morte parũ constat, nisi quòd in exilio vitam finisse arbitrantur.

ALIA IVVENALIS VITA EX ANTIQVORVM monumentis.

IVnius Iuuenalis libertini locupletis incertũ alũnus an filius. Ad mediam ferè ætatem declamauit animi magis causa, quã quod scholæ se, aut foro præpararet: deinde paucorum versuum Satyra nõ absurdè composita in Paridem Pantomimum, Poetám que eius semestribus militiosis tumẽtem genus scripturæ industriosè excoluit. Et tamẽ bene diu ne modico quidem auditorio quicquam cõmittere ausus est. Mox magna frequentia, tãtóque successu bis aut ter auditus est, vt ea quæ prima fecerat, inficeret nouis scripturis. *Quod nõ dant proceres, dabit histrio, tu camerinos.* *Et bareas tu nobilium magna atria curas.* *Præfe-*

ctos

Atos Pelopea facit philomena trib unos: erat tamen in delitiis aulæ histrio, multique fautorum eius quotidie prouehebantur. Venit ergo Iuuenalis in suspicioné, quasi tempora figuratè notasset, ac statim per honorem militiæ, quanquam octogenarius vrbe submotus est, missúsque ad præfecturam cohortis tendentis in extremam Ægypti parté: id supplicij genus placuit, vt leui atque ioculari delicto par esset. Verum intra breuissimum tempus angore & tædio periit. Temporibus Domitiani floruit, ad Neruæque tempora peruenit, quod quoniam eius carmen planè indicat, multáque præterea testimonia, nobis non est longa disputatione confirmandum.

In fine operis defensio apud Brotheũ grammaticum calumniatorem commentariorum Martialis cum recriminatione. Opus eorum in sedecim Satyras diuiditur. Neque iis assentior, qui in libros distribuunt: sed iam de Satyra dicamus.

DOMITIVS CALDERINVS VERONENSIS IN SAtyras Iuuenalis.

SAtyrarum genera duo agnoſcimus, alterum antiquius tam à Græcis, quàm Latinis vſurpatum, recentius alterum, quod ab antiquiore defluxit, quod Latini tantùm excoluerunt: priùs illud ſola varietate carminum conſtat: perſoníſque introductis, comœdiæ par: ſed maiore laſciuit licentia ſalibúſque & iocis abſoluitur. nam introducti Satyridij ſylueſtres procaces iocularia, & laſciuia inter ſe iactant: hi ſunt, Satyrus canus, Satyrus impubes, Satyrus adoleſcens, Syrenus pater, atque id genus perſonæ victæ, quod Pollux apud Græcos docet. In hoc Poematis genere Æſchilus, & Greci preterea multi verſati ſũt: apud nos Pacuuius, Ennius, Varro, qui eo ſtylo Satyras Menipeias conſcripſit. Satyris igitur introductis Satyra nomẽ accepit: quam appellationẽ hęc recẽtior, quæ à priore manauit, & à Latinis tantũ vſurpata eſt, ſeruauit. ac ex licẽtia illa veteri Satyrorũ in apertam hominum reprehenſionem & obiurgatio-

gationem exiuit mutato carminis colore & numeris : nam in hexametros assurgit, cùm prior intra Iambicos, & eius generis versus cõtineretur. Hinc Lucilius, qui, si eius studiosis credimus, non modò cũ eiusdẽ operis authoribus, sed cũ omnibus Poetis certat, quamuis nõ sine suspicione æmulationis lutulentus fluere ab Horatio dicatur. Mira est in eo libertas & acerbitas, qua Muciũ Scæuolam sui temporis ciuem Romanum ita insectatus est, vt eum secuisse dicatur à Perseo vnà cũ lupo Horatius tersior. Perseus indignatione ita euehitur, vt vix sensum absoluat verborum, quæ ira confundit. Iuuenalis Lucilij acerbitatem puritate Horatiana, quammaximè adamauit & imitatus est, calore Persei addito ita temperauit, vt quæ singula in illis laudabantur, vniuersa probentur in hoc vno. Scio Festum Diomedem, & qui ab eo Satyræ expositionẽ singulis fermè verbis mutuatus est Porphyrionẽ huius appellationis causas alias attulisse: sed à Satyris olim introductis Satyram dici vero similis est, penè stylo heroicũ, libertate simplex figuris intercisum. Tum periphrasis,

quæ velandæ reprehensioni adhibetur, frequẽter occurrit historiæ suorũ temporum, cognitione plurima, nam quæ antiquiora sunt, non inseruntur nisi in præsentium inuidiã personis, nisi aut viuant, aut illustres sint, non parcit. Hoc genere xvi. satyræ à Iuuenale conscriptæ sunt. Quarum prima dum Poeta ex diuturno erumpens silentio, suam accusat patientiam, qua recitãtes Poetas audiuerat, cũ & ipse quoque possit scribere, & nihil magis scribẽdum sit quàm Satyra. Caussásq. demonstrat ardore quodam & rebus congestis potiùs, quã dispositis, in obscuritatem penè confunditur. Non libet cõfutare illorum opinionem, qui Poetam se indoctũ fateri putant: nam risu potiùs hoc est explodendum, quã refellendum rationibus, quibus res apertissima non indiget. Hic (inquam) primum se audiendis poetis iam fessum esse ostendit, & cum tãtum temporis audiẽdis alienis carminibus cõsumpserit, se quoque reponere oportere ait: hoc est scribendo reparare & resarcire. Nam hæ duæ voces, *reponere* scilicet & *impunè*, cum in varias significationes accipiãtur, à Iuuenale vsurpatæ

patæ ſunt, nõ ſecus quàm ab Horatio *reponere*, *reficere*, & *reſarcire* eſt quod fuit detractum. Iuuenal. *Meliora ac plura reponit*, *Perſicus orborum lautiſſimus*. Virg. *Hæc rapta pro virginitate reponit*. Papinius. *Qui damna dolens aliena repono infœlix lacrymas meas, quas reparo & renouo*, Mar. qui amiſſum ſomnum in vrbe, in prouincia reparabat. *Ingenii fruor, improbóque ſomno. Et totum mihi nunc repono. Quicquid terdenos vigilaueram per annos, ſurgentem ſocus excipit*. Quamuis quidam Marc. ſenſus nulla habita ratione, *Repono*, pro, *ſcribo* tradiderit, cum dormiẽs nihil minus agat quã ſcribat: inde *reponere* poetæ dicuntur, cum auditas fabulas ſcribunt: nam ita tempus audiendo conſumptum reponunt, i. reparant & reſarciunt. Horat. *Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem*, *Scriptum iam*, ſcilicet ab Ho. alibi. *Fabula quæ poſci vult & ſpectata reponi*. Porphyrius verò eo loco aliter interpreratus, nouum morem confinxit. *Impunè* ſine pœna dicitur: quæ autem ſine pœna fiũt paſſim aguntur: qua ratione Horat. *Impunè* pro *paſſim* vſurpauit in arte poëtica. *Ne ſpiſſe riſum tollant*, *impunè coro-*

na, id est passim alibi, *- sed mente recepta, Obturem patulas impunè legentib. aures.* Nam interrogando versus legitur, & cum Horatius ostendat sibi magnam esse molestiam à Poëtis. Cùm scribo (inquit) habeo eorũ rationem, & timeo ne offendã genus irritabile vatum. Cùm mẽs recepta est, id est, cũ volo relaxare animũ, possúmne fugere, quominus auellam recitantes: cũ & aures meæ patulæ sint, & illi impunè, id est, passim legant, id est, vbique occurrentes, & volentes audiri: inde alibi, *Scribimus indocti, doctique poemata passim.* Legetur ita mea quidem sententia satyræ initium, hoc pacto.

GEORGIVS VALLA PLACENTINVS IN IVVENALIS Satyras.

IVuenalis satyræ intellectu obscuræ à plerisq; nõ iniuria iudicari solẽt. Non quidẽ quo verborum durior significatio, accersita nouitas, vetustásve vlla ab nostrate isto docendi more abhorrens, ignorationẽ sensibus, quominus dilucidè accipiantur, obiiciat. Ne sententiarum quidem tam profusi

ambitus.

ambitus,aut tã crebræ allegoriæ quæ in ænigmata sæpè exeunt,aut tã concisa breuitas,vel huiusmodi quicquã, vt poëtæ sensus facilè deprehendi nõ queant,quin imo si hæc dũtaxat spectes,nemo erit tam indoctus, qui hũc in sua potestate habere non possit.At rerum tam multiplex copia,tantáque in hoc poëta eruditio est,vt cuius cunctáque explicare multò difficillimum sit,eo autem difficilius hoc tempore, quod & Latinorum & Græcorũ multa perierint:quæ si non desint,vt aliorũ, ita huius poëtæ plurima meliùs nobis apertum iri confidam.Sanè comperti mihi sunt nuper Probi Grammatici in Iuuenalem Commentarij, quantũ adhuc audiuerim, nulli alij cogniti: sed miræ breuitatis, alioquin tamen perquam opportunos aliquãdo se nobis obtulerunt. Obtulisset verò sese adhuc magis,nisi nobis singula rimantibus,codicis nimiũ cariosa induisset vetustas,etsi in omnes libros cõparati habeantur:qui vix tertij libri secundã attigere satyr. Inuigilauimus verò ipsi,si modò id cõsequi possimus,vt omnis hui⁹ poëtæ pateret eruditio.Probi interpretamenta eiusmodi ea fue-

rũt, quæ ſane perexigua ſunt, ne in minima quidẽ parte ſubtraximus, aut immutauimus. Cæterũ quænã peritia noſtra, & quonam demũ iudicio aliena tradiderimus, docti & pariter acuti viri iudicarint, quæ qualiacunq. ſint, talia eſſe puto, vt nec nos, nec alios noſtræ pœniteat, pigeátq; induſtriæ: ſed de Iuuenale ipſo iã à principio Probi verbis: deinde paucis quid ſentiam ipſe ſubnectens dicere aggredior.

Iunius Iuuenalis libertini locupletis incertũ filius an alũnus, ad mediã ferè ætatem declamauit, animi magis cauſa, quàm quòd ſcholæ ſe aut foro præpararet. Et deinde paucorũ verſuũ Satyra non abſurdè compoſita in Paridẽ Pantomimũ, poëtámq. eius ſemeſtribus militiolis tumentẽ genus ſcripturæ induſtrioſè excoluit, & tamen bene diu, ne modico quidẽ auditorio quicquam cõmittere auſus. Mox magna frequentia, tantóque ſucceſſu bis aut ter auditus, vt ea quoque, quæ prima fecerat, inferret nouis ſcriptis. *Quod non dant proceres, dabit histrio tu camerinos. Et bareas, tu nobilium magna atria curas. Præfectos Pelopea facit philomela tribunos.* Erat tunc in

delitiis

delitiis aulæ histrio.multiq.fautorum eius quotidie promouebantur. Venit ergo Iuuenalis in suspitionem, quasi tẽpora figuratè notasset:ac statim per honorem militiæ quanquam octogenarius vrbe summotus est,missúsque ad præfecturam cohortis in extremã Ægypti partem tendẽtis id supplicij genus placuit, vt leui atque ioculari delicto par esset. Verũ intra breuissimum tempus angore ac tædio periit. At vt aliis placet,hic Paris histrio Neronis gratissimus primum,quòd principis luxum intendere solitus esset. Pòst sunt qui tradant ab eo occisum, quasi grauem aduersarium,vt histrionica videretur excellere. Domitianus quoque adeò huic histrioni infestus fuit, vt discipulũ eius puberẽ adhuc, velut Trãquillus inquit & vt maximè ægrũ,qui quòd arte formáque non absimilis magistro videbatur,occidit. Sanè Horatius scribit pridem Pantomimum à Domitia Neronis filia decem sestertia,quæ ei pro libertate dederat, repetiisse per iudicem:nec fuisse quæsitum an Domitia sciẽs liberum accepisset:vnde deprehẽditur nõ amplius à Nerone dilectũ. Iuuenalis verò post

Domitiani Imperatoris mortem vixit, vt in quarta huius libri Saty. multis rationibus conuincetur.

Vixit ergo Neruæ Traianíque temporibus. Quî potuit igitur aut propter Paridem quē perstrinxerit, Domitiano inuisus esse, aut ab eo in exilium mitti, vt summotus ab vrbe periret, velut Probus, vt iam diximus, putauit? Aquinatem fuisse coniectare possumus. Quod in tertia huius libri satyra Vmbritium ita sit allocutus: *ergo vale nostri memor, & quotiens te Roma tuo refici properantem reddet Aquino. Me quoque ad Eluinam Cererem nostrámque Dianam Conuelle à Cumis.* Martiali & consuetudine & amicitia coniunctum fuisse cùm ex aliquot apud Mart. ipsum Epigrammatis constat: tum ex illo: *Cū Iuuenale meo quæ nū committere tentas, Quid non audebis perfida lingua loqui? Te fingente nefas Piladen odisset Orestes Thesea Perithoi. delituisset amor. Tu Siculos fratres & maius nomen Atridas, Et Ledæ poteras dissociare genus. Hoc tibi pro meritis & talibus imprecor ausis, Vt facias illud, quod puto, lingua facis.* Hæc de authoris genere. Porrò quid sit, ac vnde

vnde Satyra dicatur paucis concludemus, quando id vberrimè à nobis, vbi de arte poetica, ſicut de cæteris quoque liberalibus diſciplinis locuti ſumus, vt locus exigebat, expoſitum puto. Satyra, (vt Feſtus inquit) cibi genus fuit ex variis rebus conditum, & lex multis aliis confecta legibus, & genus carminis, vbi de multis rebus diſputatur. Carmen ſanè maledicũ fuit, & ad carpenda hominum vitia inuentum, quales Archeæ fuerũt Eupolis, Cratini, Ariſtophanis, & aliorum veterum Græcorum comediæ, quos apud Latinos primus Liuius Andronicus ſecut⁹ fertur, vt Valerius Maximus, paulatim denique ludicra ars ad Satyrarum modos perexit, à quibus omniũ primus Poëta Liuius, ad fabularum argumenta ſpectantium oculos & animos trãſtulit: eum ſecuti Pacuuius & Ennius. Id olim carmen dictum Satyra, quòd ex variis cõſtabat Poematis. Hoc ſecutus Lucilius alio quodam ſuo vſus reprehẽdendi ritu quẽ ſunt imitati Horat. Perſ. Turnus & ſi qui alij fuerũt, & hic noſter. Satyram autẽ dictam aiunt à Satyris nemorum numinibus, imò equidem ruſticis à quibus duxit origi-

nē, veluti in libro quem de expetēdis fugiendísque rebus scripsimus, euidētissimis rationibus ostendimus, quod similiter in hoc carmine ridiculæ res pudendæque referantur: quæ velut à Satyris proferuntur, velut Macrobius σάθη quod genitale membrum significat, vt quidam alij à Satyra lãce, quæ referta variis multísque primitiis in sacris diis inferebatur. Alij autem putant dictam à lege, quæ vno rogatu multa simul comprobat: quòd & in eiusmodi carmine multa simul poemata comprehendantur. De Satyra hactenus.

IV N.

IVN. IVVENALIS AQVINATIS

SATYRA I.

Queritur otium suum sibi perire, dum ignauus ad fastidium poetas recitantes cogitur audire, cum tamen ipse aliquid possit scribere. Quotidie nihil aliud quàm recitant mihi historias suas, & fabulas, quas scripserunt.

EMPER ego auditor tantum? nunquámne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impunè ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impunè diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua quã mihi lucus
Martis, & Æolijs vicinum rupibus antrum
Vulcani, quid agant venti, quas torqueat vmbras
Æacus, vnde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani conuulsáq; marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem a summo, minimóq; poeta.

Quod potiſſimùm Satyrã ſcribat, tẽporis ſui mores eſſe in cauſa Auruncæ al. Lucilius Satyricus.

Cinnamus ex tõſore, & Criſpinus è ſeruo facti erant equites.

Magni delat. i. Regulus imperatoris amicus delatoribus etiã aliis erat formidabilis.

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus:& nos
Conſilium dedimus Syllæ,priuatus vt altum
Dormiret.ſtulta eſt clementia,cum tot vbiq;
Vatibus occurras,peritura parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat,& placidi rationem admittitis edam.
Cùm tener vxorem ducat ſpado:Meuia Tuſcum
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:
Patricios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat:
Cùm pars Niliacæ plebis,cùm verna Canopi
Criſpinus,Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere.nã quis iniquæ
Tam patiens vrbis,tam ferreus,vt teneat ſe?
Cauſidici noua cùm veniat lectica Mathonis
Plena ipſo,& poſt hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comeſa.
Quod ſupereſt,quẽ Maſſa timet quẽ munere pal-(pat
Carus,& à trepido Thymele ſummiſſa Latino?
Cùm te ſummoueant,qui teſtamenta merentur
Noctibus,in cœlum quos euehit optima ſummi
Nunc via proceſſus,vetulæ veſica beatæ?
Vnciolam Proculeius habet ſed Gillo deuncem:
Partes quiſq; ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat, ſanè mercedem ſanguinis,& ſic
Palleat,vt nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam,quanta ſiccum iecur ardeat ira?
Cùm populũ gregibus comitũ premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis:at hic damnatus inani
Iudicio(quid enim ſaluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit,& fruitur diis
Iratis:

Iratis:at tu victrix prouincia ploras.
Haec ego non credam Venusina digna lucerna?
Haec ego non agitem?sed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas,aut mugitum labyrinthi,
Et mare percussum puero,fabrumq; volantem?
Cùm leno accipiat mœchi bona(si capiendi
Ius nullum vxori)doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso:
Cùm fas esse putet curam sperare cohortis,
Qui bona donauit praesepibus,& caret omni
Maiorum censu,dum peruolat axe citato
Flaminiam:puer Automedon?nam lora tenebat
Ipse lacernatae cùm se iactaret amicae,
Nónne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio?cùm iam sexta ceruice feratur
Hinc atque inde patens,ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falso,qui se lautum atque beatum
Exiguis tabulis,& gemma fecerat vda.
Occurrit matrona potens,quae molle Calenum
Porrectura viro miscet sitienti rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid Breuibus Gyaris,& carcere dignũ,
Si vis esse aliquis,probitas laudatur,& alget,
Criminibus debent hortos,praetoria mensas,
Argentum vetus,& stantem extra pocula caprũ.
Quem patitur dormire nurus corruptor auarae?
Quem sponsae turpes?& praetextatus adulter?
Si natura negat,facit indignatio versum
Qualemcunque potest, quales ego,vel Cluuienus,
Ex quo Deucalion,nimbis tollentibus aequor,
Nauigio montem ascendit,sortésque poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,

Ab oct. non solum securus est, sed ante tempus cibo destinatũ genio indulget, quod erat hora nona.

Leno maritus qui vxorem prostituit, quę cũ non possit adulteri sui ius hęreditatis capere, accipiat ipse.

Ipse, Nero.

Sexta cer. hexaphoro feratur Regulus ille omniũ bipedum, vt Plinius ait, nequissimus.

Locusta veneficæ, cuius opera vsus Nero, Britannicũ sustulit: autor Suetonius

Caper in cœlatura populorum.

Argumentum satyræ nostræ sunt vitiorum genera, quæ ab orbe cõdito cœperunt

Quicquid agunt homines, votũ, timor, ira, volu-
Gaudia discursus, nostri farrago libelli est. (ptas
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca,
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero? simplexne furor sestertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secreto cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sede, turbæ rapienda togatæ:
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone vocari
Ipsos Troiugenas: nam vexant limen & ipsi
Nobiscum da Prætori da deinde Tribuno,
Sed libertinus prior est, prior, inquit, ego sum.
Cur timeã dubitémue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratẽ, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadringenta parãt, quid confert purpura maius
Optandum si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues, ego possideo plus
Pallante & Licinis expectent ergo tribuni,
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori,
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, etsi funesta pecunia templo
Nõdum habitas nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæq; salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quãtũ rationib. addat (est
Quid facient comites, quib. hinc toga, calceus, hinc
Et

Hęc tẽpora magis ac magis inualescere.

Sportula, quæ olim in vsum pauperum clientum recepta erat, iã dispensatur in ditissimos quosque.

Pallas Claudii libertus ditissimus prætoriis ornamẽtis donatus per Claudiũ.

Si diuites sportulam capiant, quid non facient clientes quib. hinc suppeditantur res domesticæ.

Et panis fumúsque domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequitúrque maritum
Languida vel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit absenti, nota iam callidus arte
Ostendens vacuam, & clausam pro coniuge sellã.
Galla mea est, inquit: citius dimitte: moraris,
Profer, Galla, caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo,
Atque triumphales inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Ægyptius, atq. Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantùm meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres lassíque clientes,
Votaq́ deponunt, quanquam longissima cœna
Spes hominis: caules miseris atque ignis emendus.
Optima syluarum interea, pelagíque vorabit
Rex horum, vacuísque toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulchris & latis orbibus & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus iam parasitus erit. sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
Id noua nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit vlterius, quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient faciéntque minores:
Omne in præcipiti vitium stetit, vtere velis,
Totos pande sinus. dicas hic forsitan, vnde
Ingenium par materiæ? vnde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?

Triumphales statui erant in foro Augusti quas ipse dedicauerat, inter quas tandẽ Crispinus non veritus sit collocari, homo libertinus.

In voracitatẽ & gulã Rom. qui exclusis omnibus, ventri suo tantũ indulgebant, & hoc immodicè.

Hortatur seipsum poeta ad scribẽdum, cũ abundè suppetat materia, tametsi non sit securum liberè loqui, ne supplicio afficiatur insigni.

Pone Tigillinum, tæda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penſilibus plumis atque illinc deſpiciat nos.
Cùm veniet contrà, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui * verbum dixerit, hic eſt.
Securus licet Æneam, Rutulumq́; ferocem
Committas: nulli grauis eſt percuſſus Achilles:
Aut multùm quæſitus Hylas, urnámque ſecutus.
Enſe velut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lacrymæ, tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tubas. galeatum ſero duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

* aliàs, verum.
Verba monitoris, indicantis periculum, ne Corycæus aliquis deferat, tutius eſſe hiſtorias aut fabulas ſcribere, quemadmodum Vergilius & Homerus.

SATYRA II.

In eos qui impudenter aliorum vitam cenſebant, cum ipſi vitiis interentibus maderent.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanũ, quoties aliquid de morib. audēt
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt:
Indocti primùm, quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi inuenias: nam perfectiſſimus horum,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas.
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cùm ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinædos?
Hiſpida membra quidē, & duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum, ſed podice leui
Cadun-

Caduntur tumida,medico ridente,marisca.
Raro sermo illis,& magna libido tacendi,
Atque supercilio breuior coma:verius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius:hunc ego fatis
Imputo,qui vultu morbum:incessúque fatetur.

Marisca fici genus, & vlcus quod medici fungum vocant.

Horum simplicitas miserabilis,his furor ipse
Dat veniam:sed peiores,qui talia verbis
Herculis inuadunt,& de virtute loquuti,
Clunem agitant,ego te ceuentem,Sexte,verebor?
Infamis Varillus ait,quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

Tolerabilior apertè malus, quàm hypocrita & seuerus.

Quis cælum terris non misceat,& mare cœlo,
Si fur displiceat Verri?homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos?Catilina Cethegum?
In tabulam Sylla si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Culpa caret necesse est, alieni vitii castigator.

Concubitu?qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus,atque ipsi Veneri, Martíque timendas,
Cùm tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret,& patruo similes effunderet offas?
Nónne igitur iure,ac merito vitia vltima fictos
Contemnunt Scauros:& castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties,vbi nunc lex Iulia?dormis?

Qualis, Domitianus Iuliam fratris filiam, quæ marito nupserat, corrupit, reuocata lege Iulia.

Ad quem subridens:felicia tempora,quæ te
Moribus opponunt:habeat iam Roma pudorem,
Tertius è cœlo cecidit Cato,sed tamen vnde
Hæc emis,hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi?ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quòd si vexantur leges,ac iura,citari
Ante omnes debet Scatinia.respice primùm,
Et scrutare viros:faciunt hi plura,sed illos
Defendit numerus,iunctaque vmbone phalanges:
Magna inter molles concordia,non erit vllum

Ironia.

Lex Scatinia cõtra eos qui muliebria patiebantur, quos peculiariter insectatur poeta has satyra.

Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet vtroque.
Nunquid nos agimus causas? ciuilia iura
Nouimus? aut vllo strepitu fora vestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colyphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathísque peracta refertis
Vellera, vos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.

virorum mollitie.

Notum est cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit viuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat veniam coruis, vexat censura columbas.
Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem
Stoicidæ. quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cùm tu multitia sumas
Cretice? & hanc vestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla:
Damnetur (si vis) etiam Carpinia: talem
Non sumet damnata togam. sed Iulius ardet,
Æstuo. nudus agas: minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modò victor, & illud
Montanum positis audiret vulgus aratris.
Quid non proclames, in corpore iudicis ista
Si videas? quæro, an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatísque magister
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci,
Vuáque conspecta liuorem ducit ab vua.
Fœdius hoc aliquid, quandoque audebis amictus.

Hister, Pacuuius, cuius alibi meminimus, qui libertum hæredem reliquit, ob turpitudinem ab illo sibi præstitam.

Maior est honestatis ratio in adultera: si in publicum procederet, quàm in te, qui eius rei censuram tibi assumis, cùm sis ipse perditissimus.

NEMO

NEMO repentè fuit turpissimus. accipient te
Paulatim, qui longa redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratère deam. sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen:
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ,
(Clamatur) nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto
Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingítque trementes
Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulúmque comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa:
Et per Iunonem domini, iurante ministro.
Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium, quo se ille videbat
Armatum, cùm iam tolli vexilla iuberet:
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem:
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia mensæ.
Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendúsque magister.
Quid tamen expectãt, Phrygiò quos tẽpus erat iã
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem

In sacerdotes Mineruæ, quos in Albano Domitianus instituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, in sacra, quæ Cotyttia dicebantur, in quibus peruigilabant, non sine flagitiis.

Actor. Hemistichium Vergilianum, ironice speculum hominis fortissimi spolium vocans.

Cornicini:siue hic recto cantauerat ære:

Recto ære,tubicen erat,inquit,aut certè cornicen.

Signatæ tabulæ,dictum feliciter ingens
Cœna sedet,gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres,censore opus est,an haruspice nobis?
Scilicet horreres,maioraq́ monstra putares,
Si mulier vitulum,vel si bos ederet agnum?

Salij Martis sacerdotes soli ancile è cœlo delapsum ferebãt & per tractabant.

Segmenta,& longos habitus,& flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus:ô pater vrbis,
Vnde nefas tantum Latiis pastoribus?vnde
Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atq; opibus vir:
Nec galeam quassas,nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri.vade ergo,& cede seueri

Pœna matrimonii fœde cõtracti,vt nunquam pariant nuptæ.

Iugeribus campi,quem negligis officium cras
Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ causa officij?quid quæris?nubit amicus,
Nec multos adhibet,liceat modò viuere,fient.
Fient ista palàm,cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeũt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius,quod nil animis in corpore iuris.
Natura indulget,steriles moriuntur,& illis
Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere Luperco.

Fuscina ludus gladiatorius, in quo Retiarius fuscina & reti vtebatur.

Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq́ fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior,& Marcellis.
Et Catulis,Paulisque minoribus,& Fabiis,&
Omnibus ad podium spectantibus:his licet ipsum
Admoueas,cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos manes,& subterranea regna,
Et contum,& Stygio ranas in gurgite nigras,

Si,inquit,crederet esse inferos iuuenis

Atq; vna transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt,nisi qui nondum ære lauantur.

Sed

Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manésque Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis consumpta iuuētus
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur. arma (quid?) vltra
Littora Iuuernæ promouimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos:
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in orbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen vnus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice, quid faciant commercia. venerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior vrbem
Indulsit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur bracæ, cultelli, fræna, flagellum:
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

iussu tot millia trucidantur, non exhiberet gladiatores cum tāta carnificina, sed certè crederet, si saperet.

Zalates, Armenius cōtagione morum corruptus, turpe obsequium tribuno præstitit.

SATYRA III.

Ostendit in vrbe bonis viris locum non esse, atque ob id se gratulari Vmbricio amici quòd Cumas migret, quamuis doleat amicum discedere.

Qvamuis digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quòd sedē figere Cumis
Destinet, atque vnum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus, amœni
Secessus: ego vel Prochytam præpono Suburræ.
Nā quid tā miserū, & tā solum vidimus vt non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & Augusto recitantes mense poëtas?

Sed cum tota domus rheda componitur vna.
Subſtitit ad veteres arcus,madidamq; Capenam,

Lucus Ægeriæ nymphæ.

Hic vbi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ,
Nunc ſacri fontis nemus,& delubra locantur
Iudæis,quorum cophinus fœnúmq; ſupellex:

Romanorum auaritia, qui etiam à mendicis Iudæis tributum exigebant, & quidē cùm in ſyluis agerent.

Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor,& eiectis mendicat ſylua camœnis.
In vallem Aegeriæ deſcendimus,& ſpeluncas
Diſſimiles veris,quantò præſtantius eſſet
Numen aquæ,viridi ſi margine clauderet vndas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophū?
Hic tūc Vmbricius. Quādo artib.inquit,honeſtis
Nullus in vrbe locus. nulla emolumenta laborum.
Res hodie minor eſt,heri quàm fuit,atq; eadē cras
Deteret exiguis aliquid,proponimus illuc

Vbi Dæd. Cumis,cū ex Creta euolaſſet.

Ire,fatigatas vbi Dædalus exuit alas.
Dum noua canities,dum prima,& recta ſenectus,
Dū ſupereſt Lacheſi quod torqueat,& pedibus me
Porto meis,nullo dextram ſubeunte bacillo,
Cedamus patria,viuant Arturius iſtic,
Et Catulus:maneāt qui nigrū in cādida vertūt,
Queis facile eſt ædem conducere flumina, portus,
Siccādam eluuiem,portandum ad buſta cadauer,
Et præbere caput dominæ venale ſub haſta.

* aliàs hîc. Citharœdi & tubicines eò proueuntur, vt non ſolum ludos gladiatorios poſſint exhibere, ſed quemuis etiā impunè trucidare.

Quondam hi cornicines,& municipalis arenæ*
Perpetui comites,notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt,& verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reuerſi
Conducunt foricas & cur non omnia?cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit,quoties voluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam?mentiri neſcio:librum,
Si malus eſt,nequeo laudare,& poſcere:motus
Aſtrorum ignoro:fures promittere patris
Nec volo,nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi:

Inspexi ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo ministro
Fur erit: atque ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus & extinctæ corpus non vtile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius? & cui feruens
Æstuat occultis animus, semperque tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet vnquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare voluitur aurũ,
Vt somno careas, ponendáque præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites,
Græcam vrbẽ. quamuis quota portio fæcis Achææ?
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana secum
Vexit, & ad Circum iussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit trecidipna Quirine:
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta, (dis,
Hic Andro, ille Samo hic Trallibus aut Alaban-
Exquilias, dictúmque petunt à vimine collem.
Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior: ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secũ attulit ad nos,
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus esuriens, in cœlum, iusseris, ibit. (Thrax,
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec

[Quid Romæ agendum sit, qui in pretio velit haberi.]

[Periculosa res magnorũ secreta noscere.]

[Soli assentatores & nebulones sunt in pretio, cuiusmodi sunt Græculi, & Barbari quidam.]

[Alabandæ, vrbs Cariæ felicissima, atque ob id voluptatibus deditissima.]

[Quidui pollicentur illi, etiam se in cœlum volaturos, si opus sit, quemadmodum Dædalus.]

Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultúsque toro meliore recumbet,
Aduectus Romam quo pruna, & coctona vento?
Vsque adeò nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quòd adulandi gens prudentissima laudat
Græcorum fœda adulatio. Sermonem indocti, faciem deformis amici:
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare, sed illis
Eorundem actio. Creditur. an melior cùm Thaida sustinet aut cùm
Vxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
Non persona loqui: vacua & plana omnia dicas
Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarum peritissimi, quorum meminit Quintilianus lib. 2. circa finem. Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda est. rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lacrymas aspexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromidem: si dixeris, æstuo: sudat.
Non sumus ergo pares: melior qui semper, & omni
Nocte diéque potest alienum sumere vultum,
A facie iactare manus laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
Eorundem libido. Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi

Gym-

Gymnasia, atque audi facinus maioris abollæ:
Stoicus occidit Baream, delator amicum,
Discipulúmque senex ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic vbi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum:
Solus habet. nam cùm facilem stillauit in aurem
Exiguum de natura, patriæque veneno.
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitij: nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hîc meritum si curet nocte togatus
Currere, cùm prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat, dudum vigilantibus orbis
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet?
Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum
Filius. alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Cartenæ,
Vt semel atque iterum super illam palpitet: at tu
Cùm tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum (de moribus vltima fiet
Quæstio) quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnáque paropside cœnat.
QVANTVM quisque sua nummorum seruat in arca
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur atque deos diis ignoscentibus ipsis.
Quid, quòd materiam præbet, causásque iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna?
Si toga sordidula est? & rupta calceus alter

P. Ægnatius pecunia corruptus Soranum Bareām falso testimonio oppressit autor Tacitus in Nerone.

Pauperis obsequium inutile in diuites cùm ipse magistratus officiis præueniat & salutationibus, maximè autem vetulas orbas & senes:

Hosp. Nasica qui Rheam è Phrygia delatam excepit hospitio.

Vel qui Seru. I. Metellus Pontifex, vbi vi flammæ visum amisit.

Pauper si per omnia sacra deieret, peierare creditur.

Pelle patet? vel si consuto vulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non vna cicatrix?
NIL HABET *infelix paupertas durius in se,*
Quam quòd ridiculos homines facit, exeas, inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit: & sedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati:
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesque lanistæ:
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor, atq; puella
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
HAVD *facilè emergunt, quorũ virtutibus obstat*
Res angusta domi; sed Roma durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subitò ad Marsos, *mensamq;* Sabellam,
Contentusq; illic veneto, duroq; cucullo.
Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in
Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierũ (qua
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas: tandemq; redit ad pulpita notum
Exodium, cùm personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Æquales habitus illic, similemque videbis
Orchestram, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic vltra vires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm satis est. interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est. hic viuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? OMNIA *Roma*
Cum pretio, quid das, vt Cossum aliquãdo salutes?
Vt

Notat Domitianum, qui re uocarat legē Othonis Trib. plebis iam abolitam, ne in quatuordecim gradibus spectaret, cui non esset census equestris.

Transla. Curium Dentatum intelligit, qui deuictis Samnitibus & Sabinis continentissimè vixit.

Simplicitas in spectaculis municipaliũ.

Vt te respiciat clauso Veiendo labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus, accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
Cogimur, & cultu augere peculia serui.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam si labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus iam poscit aquã, iam friuola trãsfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant:
Tu nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis,
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles vbi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli sex.
Ornamentum abaci, necnon & paruulus infrà
Cantharus, & recubans sub eodẽ marmore Chiron.
Iámque vetus Græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. quis enim negat? & tamẽ illud
Perdidit infelix totum nil, vltimus autem
Ærumnæ cumulus, quòd nudũ, & frustra rogantẽ
Nemo cibo, nemo hospitio, tectóque iuuabit.
Si magna Assyrij cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia prætor.
Tunc gemimus casus vrbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impensas. hic nuda, & candida signa,
Hic aliquid præclarũ Euphranoris, & Polycleti,
Phæcasi atorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,

Tutiùs extra vrbem viuere. Tibicen pro fulcimento.

Vcalegon, vicinus, alludẽs ad illud Vergilii: Iam prô ximus ardet Vcalegon.

Codrus poeta, qui supra Theseida recitabat, homo extremæ paupertatis.

Asserti, alii Artor[illegible] cuius suprà meminerat, ve[illegible]rati, qui nigrum in cãdida vertat.

Hic modium argenti::meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautißimus, & meritò iam
Suspectus tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli Circensibus, optima Sora,

Fabrateria & Frusinon oppida Campaniæ in via Lavina, Strabo lib. 5.

Aut Fabrateria domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras vnum conducis in annum.
Hortulus hic, puteúsque breuis, nec reste mouẽdus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti villicus horti:
Vnde epulum poßis centum dare Pythagoreis,
Est aliquid quocunque loco quocunq. recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.

Incõmoda pauperum ex insomniis.

Plurimus hic æger moritur vigilando: sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho: nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in vrbe.
Inde caput morbi. rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu, & stantis conuicia mandræ

* aliàs Vrso. Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmatiæ vicina regione.

*Eripiunt somnum * Druso, vitulisq́; marinis*
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Diues, & ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, aut scribet vel dormiet intus:
Nanque facit somnum clausa lectica fenestra,
Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lumbos.
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam,

Corbulo, vir validissimus, tempore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.

Pinguia crura luto. planta mox vndique magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.
Nónne vides quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quenque culina,
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto vertice portat
Seruulus infelix: & cursu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ, modò longa coruscat

Sarra-

Sarraco veniente abies,atque altera pinum
Plaustra vehunt,nutant altè populoq. minantur.
Nam si procubuit,qui saxo Ligustica portat
Axis,& euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus:quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ,domus interea secura patellas
Iā lauat & bucca foculū excitat, & sonat vnctis
Strigilibus,pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros variè properantur at ille
Iam sedet in ripa,terrumq. nouitius horret
Porthmea nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix,nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia,ac diuersa pericula noctis,
Quod spacium tectis sublimibus,vnde cerebrum
Te[illegible]a f[illegible]it,quoties rimosa,& curta fenestris
Vasa cadunt,quanto percussum pondere signent,
Et læd[illegible] silicem.possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus,ad cœnam si
Intestatus eas,adeò tot fata,quot illa
Nocte patent vigiles te prætereunte fenestræ.
Ergò optes,votumq. feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius ac petulans,qui nullum fortè cecidit,
Dat pœnas,noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ,cubat in faciem,mox deinde supinus;
Ergo non aliter poterit dormire quibusdam
Somnum rixa facit:sed quamuis improbus annis,
Atque mero feruens,cauet hunc,quē coccina læna
Vitari iubet,& comitum longissimus ordo,
Multum præterea flammarum atq. ænea lampas.
Me quem Luna solet deducere,vel breue lumen
Candelæ,cuius dispenso,& tempore filum,
Contemnit.miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est,vbi tu pulsas ego vapulo tantùm

Imitatur Horatiū, qui ferè iisdem verbis descripsit vrbis tumultus.

πορθμέα portitorē: vt Maro appellat Charontem, qui animas transfretat.

Improbitas iuuentutis, quæ nō possit dormire, nisi quē piam pulsauerit.

Contentionis initium.

Stat contrà, starique iubet, parêre necesse est.
Nam quid agas, cùm te furiosus cogat, & idem
Fortior? vnde venis exclamat, cuius aceto,
Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum

Conchis faba elixa cum cortice.

Sutor, & elixi veruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.

προσευχὴ propriè est oratio ad Deum: hîc verò locus vbi mendici stipem efflagitant.

Ede vbi consistas, in qua te quæro proseucha.
Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
Tantundē est, feriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

Furta & latrocinia committi in media vrbe, quibus tota ferè scatet.

Nec tamen hic tantùm metuas: nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquàm omnis vbiq;
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tuta custode tenentur,
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus:
Sic inde huc omnes tanquam ad viuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, vt timeas, ne
Vomer deficiat, ne marra, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt vno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas,
Sed iumenta vocant, & sol inclinat, eundum est:

Iuuenalis patria, Aquinum oppidum in via Latina, quæ est Campania. autor Strabo, libro quinto.

Nam mihi commota iamdudum mulio virga
Innuit, ergo vale nostri memor & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad Eluinam Cererē, vestrámq; Dianam,
Conuelle à Cumis: satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

SA-

SATYRA IV.

In Crispinum Ægyptium, flagitiis coopertum, & ventris mancipium inuehitur, atque per occasionem in Domitiani crudelitatem & luxum.

Ecce iterum Crispinus, & est mihi sæpè vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitiis, æger, soláque libidine fortis,
Delicias viduæ tantùm aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus? quanta nemorum vectetur in vmbra?
Iugera quot vicina foro? quas emerit ædes?
Nemo malus, felix, minimè corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.
Sed nunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio, Seiòque, decebat
Crispinum quid agas, cùm dira, & fœdior omni
Crimine persona est? mullum sex millibus emit,
Aequantem, sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio vlterior, magna si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale expectes: emit sibi multa videmus,
Quæ miser & frugi non fecit Apicius. hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator, quàm piscis emi. prouincia tanti

Apicius omnium nepotũ, vt ait Plinius, altissimus gurges. e.

Vendit agros, sed maiores Appulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cùm tot sestertia partem
Exiguam: & modicæ sumptam de margine cœnæ

Crispinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.

Purpureus magni ructaret scurra palati,
Iam princeps equitum, magna qui voce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros.
Incipe Calliope, licet hic considere non est
Cantandum, res vera agitur, narrare puellæ

Cùm imperaret Domitianus alter Nero, captus est piscis Anchonæ miræ magnitudinem, qui mox Cæsari fuit exhibi.us.

Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas.
Cùm iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domũ Veneris, quã Dorica sustinet Ancon,
Impleuitq; sinus: neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies Mæotica ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ liniq; magister
Pontifici summo. quis enim proponere talem,
Aut emere auderet, cùm plena eã littora multo
Delatore forent? dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastumq; diu viuaria Cæsaris, inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti.
Si quid Palphurio si credimus Armillato,

Palphurius Sura delator acerrimus, cum Armillato, quorũ meminit Suetonius.

Quicquid cõspicuum pulchrũq; ex æquore toto est,
Res fisci est, vbicunq; natat donabitur ergo,
Ne pereat. iam lethifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems prædamq; recentem
Seruabat: tamẽ hic properat velut vrgeat Auster.
Vtq; lacus superant, vbi quanquam diruta seruat
Ignem Troianum, & Vestam colit Alba minorem,
Obsti-

Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine valuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atriden, tunc Picens, Accipe, dixit
Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in secula rhombum.
Ipse capi voluit. quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
Non possit, cùm laudatur diis æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
Pallor amicitiæ: primus clamante Liburno,
Currite iam sedit, rapta properabat ab illa
Pegasus, attonitæ positus modò villicus vrbi,
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia venit & Crispi iucundia, senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria ac terras, populosq; regenti
Quis comes vtilior si clade & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni,
Cum quo de pluuiis, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera posset
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque octogesima vidit
Solstitia: his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui,
Cū iuuene indigno, quem mors tam sæua maneret.
Et domini gladiis iam festinata: sed olim

Atridē à crudelitate, vt Orestes, aut Nero, qui matrē suā occiderūt.

Pegasus, iurisconsultus celeberrimus tempore Vespasiani Cæsaris.

Vibius Crispus vir facetissimus, & integerrimus.

Tyranni crudelitas.

Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, vt malim fraterculus esse gigantum:
Profuit ergo nihil misero quòd comminus vrsos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator, quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamuis ignobilis, ibat
Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ:
Et tamen improbior Satyram scribente Cinædo.
Montani quoque venter adest abdomine tardus:
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro,
Et qui vulturibus seruabat viscera Dacis
Fuscus, marmorea meditatus prælia villa:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui numquam visæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conspicuũ nostro quoque tẽpore mõstrũ,
Cæcus adulator, dirúsque à ponte satelles.
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandáque deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombũ stupuit, nam plurima dixit
In læuum conuersus: at illi dextra iacebat
Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat & ictus,
Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, sed vt fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi.
Regem aliquem capies aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus, peregrina est bellua. cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhõbi memoraret, & annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait, testa alta paretur.

Facilius impo suit Brutus Tarquinio stolido regi, quã hodie nostris si viueret.

Cinædo Nerone qui maledicentissimum carmen scripsit in Quintianum.

Cornelius Fuscus, qui in Dacia periit.

Catullus Messalinus, cæcus, sed pestilentissimus sycophanta.

Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patina, subitúsque Prometheus
Argillam, atque rotam citius properate, sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia. nouerat ille
Luxuriam imperij veterem, noctésque Neronis
Iam medias, aliamq́ famem, cùm pulmo Falerno
Arderet. nulli maior fuit vsus edendi
Tempestate mea: Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinóve edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu:
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Geticis aliquid, toruísq́ Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.
Atq́ vtinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit vrbi,
Illustrésque animas impunè, & vindice nullo:
Sed periit postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

Curtius Montanus ventricosus & abdomine. seruiens propterea ait, eum se dignam sententiam dixisse.

Rutupinum oppidum Britãniæ maritimũ cuius meminit Ptolemæus & Eucanus.

Domitianus postquam cœpit sæuire in plebem, statim periit.

SATYRA V.

Ad Trebium amicum, quem monet, vt à vita parasitica se subducat, cùm ob multa alia, tum maximè ob contumeliam & auaritiam diuitum.

SI te propositi nõdum pudet, atq; eadem est mens,
Vt bona summa putes, aliena viuere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset?

Quamuis iurato metuam tibi credere testi:
Ventre nihil noui frugalius. hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo.
Nulla crepido vacat? nusquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tantine iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames, cùm possit honestius illic
Et tremere, & sordes farris mordere canini?
Primo fige loco quòd tu discumbere iussus,
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
Vnà simus, ait. votorum summa. quid vltrà
Quæris? habet Trebius propter quod rũpere somnũ
Debeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? vinum quod succida nolit
Lana pati. de conuiua Corybanta videbis.
Iurgia proludunt: sed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties libertorúmque cohortem
Pugna Saguntina feruet commissa lagœna?
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatámque tenet bellis socialibus vuam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulúmque senectus
Deleuit multa veteris fuligine testæ,
Quale coronati Thrasea, Heluidiúsque bibebant
Brutorum, & Cassij natalibus ipse capaces
Heliadum crustas, & inæquales beryllos
Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum.

Conuiuator putat se tecum bellè agere, si semel te donauit vna cœna.

Sarraca genus vehiculi, cuius alibi meminit.

Cap.cons. Opimianum vinum intelligit, quod seruatum est in multa secula. Thrasea & Heluidius, duo libertatis amatores, Bruti & Cassii natales celebrabant.

Vel

Vel siquando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vnguesq́; obseruet acutos.
Da veniam praeclara illic laudatur iaspis:
Nam Virro (vt multi) gemmas ad pocula trāsfert
A digitis, quas in vagina fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis praelatus Hyarbae.

Iuue. prae. Aeneas, qui in gladii capulo gemmas ferebat, non poculis. 4. Aen.

Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem vasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulphura vitro.
Si stomachus domini feruet vinoq́; ciboq́;,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

Decocta, aqua niue refrigerata.

Non eadem vobis poni modò vina querebar,
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,

Neronis inuentum.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuosae veheris dum per monumenta Latinae,
Flos Asiae ante ipsum, pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Friuola. quod cùm ita sit, tu Getûlum Ganymedem

Flos Asiae, pincerna formosissimus ex Asia, & idem pretiosissimus

Respice, cùm sities: nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer: sed forma, sed aetas
Digna supercilio. quando ad te peruenit ille?
Quando vocatus adest calidae, gelidaeq́; minister?
Quippe indignatur veteri parêre clienti,

Seruorum arrogantia.

Quodq́; aliquid poscas, & quòd se stante recumbas.
Maxima quaeq́; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius, quanto porrexit murmure panem?
Vix fractum, solidae iam mucida frusta farinae,
Quae genuinum agitent, non admittentia morsum?
Sed tener & niueus, molliq́; siligine factus
Seruatur domino: dextram cohibere memento,
Salua sit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum: superest illic, qui ponere cogat
Vix tu consuetis, audax conuiua, canistris

Impleri, panisque tui nouisse colorem:

Scilicet ironicè ferè vsurpatur vt hic & Terent. Id populus curat, scilicet.

Diuiti squilla lautissimus piscis apponitur, clienti verò grammarus vilissimus.

Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpè relicta
Coniuge, per montem aduersum, gelidásq; cucurri
Exquilias, fremeret sæua cum grandine vernus
Iuppiter, & multo stillaret penula nimbo.
Aspice quàm longo distendat pectore lancem,
Quæ fertur domino squilla & quib. vndiq; septa
Asparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
Cùm venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammarus ouo,
Ponitur exigua, feralis cœna, patella.
Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim vestris datur alueolis, quod
Canna Micipsarum prorâ subuexit acuta.

Boccar rex fuit Mauritaniæ, vbi oleū adeò tetri est odoris vt serpentes etiā nō ferant.

Lenas, quiuis auarus captator: & Aurelia, orba opulenta anus.

Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit à serpentibus atris.
Mullus erit domino, quem misit Corsica, vel quem
Tauromitanæ rupes, quando omne peractum est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster,
Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.

Lupus in Tyberi natus, stercore pastus, & insulsus pauperi obtruditur.

Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus & ipse
Vernula, riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca velim facilem si præbeat aurem.
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat

Lar-

Largiri (nanque & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria) solam
Poscimus, vt cœnes ciuiliter: hoc face & esto.
Esto (vt nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores. tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas & chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia. nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foras si quid tentaueris vnquam (nat
Hiscere, tanquã habeas tria nomina, quãdo propi-
Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis vestrum temerarius, vsque adeò, quis
Perditus, vt dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ
Non audent homines pertusa dicere lana.
Quadringenta tibi si quis deus aut similis diis,
Et melior fatis donaret, homuncio, quantus
Ex nihilo fieres? quantus Virronis amicus?
Da Trebio. pone ad Trebium. vis frater ab illis
Ilibus? ô nummi, vobis hunc præstat honorem.
Vos estis fratres: dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo:
Iucundum, & carum sterilis facit vxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, viridem thoraca iubebit
Afferri, minimásque nuces, assemque rogatum,

Petimus bone vir, non vt sis alter Seneca aut Piso viri liberalissimi sed tantum vt æqualiter cũ cõuiuis bibas & edas.

χειρονόμοντα Græcè vsurpauit, alibi χειρονόμων qui manibus & corpore gesticulatur.

Tria nomina. hoc est, sis nobilis quanquã alii aliter interpretentur. Politianus mi fecl

Si ditatus es facile inuenies cultiores, & obseruatores: maxime autem si sine liberis.

D

Claudius boleto Agrippina ab vxore medicato extinctus est.

Sor. Aphor. hortis Hesperidum. Contumeliæ diuitū in pauperes, ex quorum dolore capiunt voluptatem.

Quis ferat talem insolentiam, nisi planè seruus: certè dum ob vētrem seruis potenti, liber non es.

Ad mensam quoties parasitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis:
Boletus domino, sed qualem Claudius edit
Ante illum vxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus Aphris:
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma & galea metuensque flagelli,
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, vt doleas. nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si nescis, vt per lacrymas effundere bilem
Cogaris pressóque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo & regis conuiua videris:
Captum te nidore suæ putat ille culinæ,
Nec male coniectat. quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantùm, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit. ecce, dabit iam
Semesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri,
Ad nos iam veniet minor altilis. inde parato,
Intactóque omnes, & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic vtitur: omnia ferre
Si potes, & debes pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SA-

SATYRA VI.

Vifidium monet, ne facilè patiatur se matrimonio alligari, eius incommoda ob oculos ponens: & miro stomacho mulierum mores, & vitia insectatur.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamq́ diu cum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignemq́, laremq́:
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbra:
Syluestrem montana torum cùm sterneret uxor
Frondibus, & culmo, vicinarúmque ferarum
Pellibus: haud similis tibi Cynthia: nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et sæpe horridior, glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cæloq́ recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositiq́ luto, nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan
Aut aliqua extiterãt, & sub Ioue: sed Ioue nondũ
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cùm furem nemo timeret,
Caulibus, aut pomis, & aperto viueret horto.
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre sorores.
Antiquum, & vetus est, alterum Posthume lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea secula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq́ à tonsore magistro
Pectoris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certè sanus eras, vxorem Posthume ducis?
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?

Græc. hoc est, cum syncerè inter se viuerent, iureiurando, vt nec esset opus postea Astræa quæ teste Hesiodo, cum pudicitia in cœlum euolauit offensa hominũ moribus.

Quiduis ageres potius quàm duceres vxorem, qua commodius posses carere.

Sicut in amplexus subitum, & miserabile, longum
Attendit Thymele. Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo, clausóque sonant fora sola theatro,
Atque a plebeiis longè Megalesia, tristes
Personam, thyrsúmque tenent, & subligar Acci.
Vrbicus exodio risum mouet, Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit Ælia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt quæ
Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo
Gaudet: an expectas, vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq́ choraules.
Longa per angustos figamus pulpita vicos:
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi, Lentule, conopæo,
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosáq́ mœnia Lagi,
Prodigia, & mores vrbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit, plorantéque improba natos,
Vtq́ magis stupeas, ludos, Paridémque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumáq́ paterna
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, latéque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, & honesta timent, pauidóque gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis:
Fortem animũ præstant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim:
Tunc sentina grauis, tunc summus vertitur aer.

Megalesia, ludi Circenses in honorem magnæ matris deûm dedicati.

Quintilianus quiuis doctus & probus vir, vt alibi pro diserto.

Senat. Veientonis vxor, relicto marito secuta est gladiatorem in Aegyptum.

Mulierum in cœpto facinore constantia.

Quæ mœchũ sequitur, stomacho valet: illa maritũ
Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Quæ tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid vidit propter quod Ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, mediisque in naribus ingens
Gibbus & acre malum semper stillantis ocelli:
Sed gladiator erat facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæq; hoc prætulit illa sorori,
Atq; viro ferrũ est, quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento videri.
Quid priuata domus quid fecerit Hippia, curas?
Respice riuales diuorum, Claudius audi,
Quæ tulerit. dormire virum cum senserat vxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius vna:
Et, nigrum flauo crinem abscondente galero
Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam, atque suam tunc nuda papillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditq; tuum, generose Britannice ventrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas,
Tristis abit. sed quod potuit, tamen vltima cellam
Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ.
Et lassata viris nondum satiata recessit:
Obscurisque genis turpis, fumóque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenque loquar, coctumq. venenũ,
Priuignoq; datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimúmque libidine peccant.

Ludia, vt supra Ludium dixerat scenicum aut gladiatorem, Sergium nimirũ, quem erat secuta.

Hyacinth. suaues, & delicatos, vt Hyacinthus Apollinis amasius.

Messalinæ, Claudii vxoris impudicitia.

Britannicus, qui etiam Germanicus est dictus, Nerone veneno sublatus.

Optima

Optima sed quare Cesennia, teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam:
Nec Veneris pharetris macer est, aut lāpade feruet.
Inde faces ardent, veniunt à dote sagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atque
Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desiderio Bibula Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non vxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas, dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris. exi
Ocyus, & propera, sicco venit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitq; maritum
Pastores, & ouem Canusinam, vlmósq; Falernos.
Quantulum in hoc? pueros omneis, ergastula tota:
Quódque domi non est, & habet vicinus, ematur.
Mense quidem brumæ, cùm iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina maxima cursus
Myrrhina deinde adamas notissimus, & Berenices
In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori.
Obseruant vbi festa mero pede sabbata reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nulláne de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, vetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum diri mente Sabina,
Rara auis in terris, nigróque simillima cygno?
Quis feret vxorem, cui constant omnia? malo,
Malo Venusinam, quàm te, Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grāde supercilium, & numeras in dote triūphos.
Tolle tuum, precor, Annibalem, victúmq; Syphacē

Mariti laudāt vxores nō ob probitatē, sed propter dotē.

Nōnullas magis ob venustatē quam pudicitiā amari.

Vxorum importunitas & ingluuies.

Agrippa Iudæorum rex post mortē Herodis, cui nupserat Berenice soror, suspectus fuit de incestu cum illa admissio.

Felicium superbia.

In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce, precor, Paean, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat, sed Paean contrahit arcum.

Niobe Amphionis Thebani uxor ob εὐτεκνίας clara se Latonae praetulit: quare postea poenas dedit caesis liberis & marito.

Extulit ergo gregem gnatorum, ipsumq́ parentem,
Dum sibi nobilior Latonae gente videtur,
Atque eadem scropha Niobe foecundior alba.
Quae tanti grauitas? quae forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloës, quàm mellis habet, quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque dies septenis oderit horis? (tis.
Quaedam parua quidem sed non toleranda mari-

In affectatam mulierũ Graecitatem, qua blãditias suas exprimebant,

Nam quid rancidius, quã quòd se non putat ulla
Formosam, nisi quae de Tusca Graecula facta est?
De Sulmonensi mera Cecropis? omnia Graecè
Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt Graecè. dones tamen ista puellis:
Túne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Graecè? non est hic sermo pudicus

Nequã, lasciua & nullius frugi, quòd nihil queat.

In vetula. quoties lasciuum interuenit illud,
Ζωὴ καὶ ψυχή, modo sub lodice relictis
Uteris in turba quod enim non excitat inguen?
Vox blãda, & nequã digitos habet: ut tamẽ omnes
Subsidant pennae dicas haec mollius Oemo,

Mustacea genus panis, in nuptiis conuiuis dabatur sub finem coenae.

Quanquam & Carpophoro, facies tua computat annos,
Si tibi legitimis pactam, iunctamq́ tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa nec est quare coenam, & mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda nec illud,
Quod prima pro nocte, datur, cum lance beata
Dacicus,

Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoria deditus uni
Est animus, submitte caput, ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis: igitur longè minus vtilis illi
Vxor, quisquis erit bonus, optandúsque maritus.
Nil vnquam inuita donabis coniuge, vendes
Hac obstante nihil, nihil, hæc si nolit, emetur,
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam senior, cuius barbam tua ianua vidit.
Testandi cùm sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non vnus tibi riualis dictabitur hæres,
Pone crucem seruo. meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi.
Nulla vnquã de morte hominis cũctatio longa est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit, esto,
Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro. sed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos, & flammea conterit, inde
Auolat, & spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos, titulo res digna sepulcri.
Desperanda tibi salua concordia socrus.
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti,
Illa docet missis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere. decipit illa
Custodes, aut ære domat. tunc corpore sano
Aduocat Archigenen, onerosaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & secretus adulter,
Impatiénsque moræ pauet, & præputia ducit,
Scilicet expectas, vt tradat mater honestos.

Quò probior quisq. est, hoc magis vxor eius ingenio volet abuti, & vbique præesse ac imperare marito.

Subinde aliis nubit, & mox ad pristinum maritum reuertitur.

Socrus & vxoris artes in miserum maritũ.

Aut alios mores,quàm quos habet?vtile porrò
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
Nulla ferè causa est,in qua non fœmina litem
Mouerit: accusat Manilia,si rea non est.
Componunt ipsæ per se,formantq; libellos,
Principium,atque locos Celso dictare paratæ.
Endromidas Tyrias,& fœmineum ceroma
Quis nescit?aut quis non vidit vulnera Pali,
Quem cauat assiduis sudibus,scutoq; lacessit?
Atq; omnes implet numeros,dignissima prorsus
Florali matrona tuba:nisi si quid in illo
Pectore plus agitat,veræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu?vires amat,hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri:nam quantula nostra voluptas?
Quale decus rerum,si coniugis auctio fiat,
Balteus,& manicæ,& cristæ,crurisq; sinistri
Dimidium tegmen?vel si diuersa mouebit
Prælia,tu felix ocreas vendente puella.
Hæ sunt,quæ tenui sudant in cyclade,quarum
Delicias,& panniculus bombycinus vrit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere,quanta
Poplitibus sedeat,quàm denso fascia libro.
Et ride scaphium positis cùm sumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi,cæciue Metelli,
Gurgitis,aut Fabij quæ Ludia sumpserit vnquam
Hos habitus?quãdo ad palam gemat vxor Asyli?
Semper habet lites,alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet,minimùm dormitur in illo.
Tunc grauis illa viro,tunc orba tigride peior,
Cùm simulat gemitus occulti conscia facti.
Aut odit pueros,aut ficta pellice plorat,
Vberibus semper lacrymis,sempérque paratis
In statione sua,atq; expectationibus illam,

Manilia scortum,quæ Hostilium Mancinũ lapide percussit, & per tribunos plebis absoluta est. Celf. Cornelius Celsus orator & medicus, cuius extat liber de

Turpe est mulierem tractare arma,omissis, domesticis officiis.

σκάφιον matella, in qua mingunt fœminæ, autor Iulius Pollux.

Mulierum malitiæ.

Quo

Quo iubeat manare modo, tu credis amorem,
Tu tibi tunc * eruca places, fletumq́ labellis
Exorbes. quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.
Sed iacet in serui complexibus aut equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus. dic ipsa. olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles, nec non ego possem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum, nihil est audacius illis
Deprensis: iram, atque animos à crimine sumunt.
Vnde hæc mõstra tamẽ vel quo de fonte requiris?
Præstabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq́ breues, & vellere Thusco
Vexatæ, duræq́ manus, ac proximus vrbi
Annibal. & stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, victumq́ vlciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinúsque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluit ad Histros
Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, & Miletos,
Atq. coronatum & petulans, madidumq. Tarentũ.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit. & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ sint discrimina nescit.
Grandia quæ mediis iam noctibus ostrea mordet,
Cùm perfusa mero spumant vnguenta falerno,
Cùm bibitur concha, cùm iam vertigine tectum
Ambulat & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia. quid dicat nota Collatia Maura,
Maura pudicitiæ veterem cùm præterit aram.
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,

* Curruca legũt alii, vt sit is qui alienos liberos pro suis educat.

Vnde maiorũ corruptela, inquit, nisi ex diuturno otio & secũda fortuna.

Histri & Sybaritæ populi voluptatibus addictissimi: vnde ab his histriones, ab illis Sabaritiæ deliciæ appellatæ.

Tectum ebriis ambulare videtur, & lucernæ præ vertigine duplices apparere.

σίφωνες fistulæ per quas aqua fluit, à sono, quem videntur exprimere.

Effigiémque Deæ longis siphonibus implent,
Inque vices equitant ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa,
Coniugis vrinam magnos visurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cùm tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, vinóque feruntur
Attonitæ, crinémque rotant vlulante priapo
Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor

μαινάδες baccnæ, a furore sic dictæ: ostendit autẽ sacra Bonæ deæ æque sacrilega, & flagitiosa, ac Bacchanalia ipsa.

Concubitus! quæ vox saltante libidine, quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat. & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipsa Medullina frictum crissantis adorat,
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus æuo

Hernia morbus, qui Græcis κήλη & ὀστεοκήλη dicitur, autore Cornelio Celso.

Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiẽs, tũ fœmina simplex,
Et pariter toto reparatur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte viros, dormitat adulter,
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
Seruorum, veniet conductus aquarius, hic si
Quæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsã
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atque vtinam ritus veteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra. sed omnes
Nouerunt Mauri atque Indi, quæ psaltria penem

Anticatones, libri duo Cæsaris in Catonem Vticensem, in cuius laudes scripserat Cicero libellum.

Maiorem, quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius vnde fugit mus,
Intulerit, vbi velari pictura iubetur,
Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominũ contemptor numinis? aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq́; catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas

Ausus

lusus erat? sed nunc ad aquas non Clodius aras?
udio quid veteres olim moneatis amici:
one seram, cohibe sed quis custodiet ipsos
ustodes? cauta est, & ab illis incipit uxor.
imque eadē summis pariter, minimisque libido:
ec melior pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum vehitur ceruice Syrorum.
t spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
onducit comites, sellam, ceruical, amicas,
utricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
ac tamen argenti superest quodcunque paterni,
euibus athletis, ac vasa nouissima donat.
ultis res angusta domi est, sed nulla pudorem
aupertatis habet nec se metitur ad illum,
Quē dedit hæc, posuitq; modū. tamē vtile quid sit
respiciunt aliquando viri, frigusq;, famemq;
ormica tandem quidam expauere magistra.
rodiga non sentit pereuntem fœmina censum:
At velut exhausta rediuiuus pullulet arca
ummus, & è pleno semper tollatur aceruo,
on unquam reputant, quanti sibi gaudia cōstent.
unt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
scula delectent, & desperatio barbæ,
t quòd abortiuo non est opus: illa voluptas
ūma tamen, quòd iam calida & matura iuuenta
nguina traduntur medicis, iam pectit ne nigro.
rgo expectatos, ac iussos crescere primùm
esticulos, postquàm cœperunt esse bilibres,
onsoris damno tantum rapit Heliodorus.
onspicuus longè cunctisque notabilis intrat
alnea: nec dubiè custodem vitis, & horti
rouocat à domina factus spado dormiat ille
um domina: sed tu iam durum, Posthume, iamq;
undendum eunucho Bromium committere noli.
i gaudet cantu; nullius fibula durat

Clodius sumpta muliebri veste, Pompeiā Cæsaris vxorem, in sacris Bonæ deæ violauit.

Quædam ita ambitiosæ sunt, vt cum sint pauperes, tamen splendidæ videri velint, neque habent rationem tenuitatis suæ, sed ita sumptum faciunt, perinde ac si nascceretur illis pecunia.

εὐνοῦχοι, qui & spadones dicti ab eo quòd cubiculis præsint.

Tonsoris damno fiebant spadones, quia barbam non producunt.

Immodica earum voluptas ex musica.

Vocem vendentis prætoribus. organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyches, crispo numerantur pectine chordæ:
Quo tener Hedymeles operã dedit. hũc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.

Quædam ex nobili familia Ianũ rogabat, an Pollio citharœdus futurus esset victor in certamine Capitolino.

Quædam de numero Lamiarum ac nominis alti
Cum farre, & vino Ianum, Vestamq; rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara velare caput, dictataq; verba
Protulit (vt mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuûm.
Respondes his Iane pater? magna otia cæli.
Non est (vt video) non est, quid agatur apud vos,

Varic. nimiũ diu stando venę intumescũt & in varices conuertuntur.

Hæc de comœdis te consulit. illa tragœdum
Commendare volet, varicosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet vrbem
Audax, & cœtus possit quàm ferre virorum,
Cumq; paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie strictisq; mamillis,

Mulierum curiositas & loquacitas.

Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus verbis concũbat quæq; modis quot.
Instantem regi Armenio, Parthoq; cometen
Prima videt: famam, rumoresq; illa recentes

Niphates Armeniæ fluuius & mons eiusdem nominis.

Excipit ad portas. quosdam facit ipse Niphatem
In populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
Diluuio: nutare vrbes, subsidere terras,
Quocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat.
Nec tamen id vitiũ magis intolerabile, quam quòd
Vicinos humiles rapere, & concidere loris

Exora-

Exoratà solet. nam si latratibus alti
Rumpuntur somni, fustes huc ocyus, inquit,
Afferte atque illũ dominum iubet ante feriri,
Deinde canem: grauis occursu, teterrima vultu
Balnea nocte subit: conchas, & castra moueri
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu.
Cùm lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, & crista digitos impreßit aliptes,
Ac summum dominæ femur exclamare coegit.
(Conuiuæ miseri interea somnoq; fameq;
Vrgentur) tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur vrna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram lato ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cùm discumbere cœpit,
Laudat Vergilium, peritura ignoscit Elisæ:
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores: omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier, verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas
Pulsari iam nemo tubas atque æra fatiget:
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
mponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit, & fœcunda videri,
rure tenus medio tunicas succingere debet.
edere Syluano procum, quadrante lauari.
on habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
icendi genus, aut curtum, sermone rotata

Etiam exorata sæuit in supplices ob rem leuiculam.

Strepitus, & apparatus dũ lauant in balneis.

Pedibus i. seruis, quibus apponebatur pessimum vinum quo vomitum prouocabant, vt esset maior edendi appetitus.

Inter pocula de poetis disputat, vt Vergiliũ laudet, qui ita scitè causas necis Didonis descripserit, vt illi poßit ignosci si sibi mortem consciuit.

Vxor non nimium sit erudita.

Palæmon, grāmaticus arrogantissimus, qui se poetarum arbitrum ex Vergilij versu dicebat, Audiat hæc tātū vel qui venit, ecce Palæmon

Elenchos, vniones fastigiata lōgitudine, vt ait Plinius.

Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes:
Sed quædam ex libris, & non intelligat. odi
Hanc ego quæ repetit, voluitque Palemonis artē,
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotósque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba: solæcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendáque multo
Pane tumet facies aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miseri viscantur labra mariti.
Ad mœchum veniet lota cute. quando videri

Foliata vnguēta ex spicis nardi ac foliis pretiosissima.

Vult formosa domi? mœchis foliata parantur,
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultū, & tectoria prima reponit.
Incipit agnosci atque ideò illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.

Offas, frusta panis macerata cū lacte asinino ad tollēdas rugas.

Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agiténtque die, si nocte maritus

Annua, stipendium aut victum vnius anni, qua voce Suetonius in Tiberio vsus est.

Sicula aula quæ tyrannos semper aluit.

Auersus iacuit, perit libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni:
Et cædit, donec lassis cædentibus, exi

Intonet

Intonat horrendum iam cognitione peracta.
Praefectura domus Sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornare, & properat, iámq; expectatur in hortis,
Aut apud Isiacae potius sacraria lenae,
Componit crinem laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis,
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuò flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae.
Si tibi displicuit nasus tuus? altera laeuum
Extendit, pectitq; comas, & voluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita, quae cessat acu, sententia prima
Huius erit. post hanc aetate, atq; arte minores
Censebunt tanquam famae discrimen agatur,
Aut animae, tanti est quaerendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput Andromachen à fronte videbis,
Post minor est, aliam credas cedò, si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiórq; videtur
Virgine Pygmaea nullis adiuta cothurnis,
Vt leuis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: viuit tanquam vicina marito,
Hoc solo propior, quòd amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus. ecce furentis
Bellonae, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
emiuir obscoeno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
ampridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
lebeia, & Phrygia vestitur bucca Tiara,
rande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
Aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis.
t xeranpelinas veteres donauerit ipsi,
t quicquid subiti, & magni discriminis instat,

Ψεκὰς filia est ancillae. nomen apud Ouidium, è Dianae ministris vna.

Andromache, quae procera à poetis fingitur.

Mariti ne meminit quidem, nisi eius amicos odio prosequatur.

Ingens semiuir, antistes quem alii reuerentur sacerdotes: notat autem mulierum superstitionem.

ξηρεξαμπέλιναι, vestes atri coloris: alii ξυλαμπέλινας legunt, lini enim genus, ξύλον.

In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet: inde superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, si candida iusserit Iò.
Ibit ad Ægypti finem, calidásque petitas
A Meroe portabit aquas, vt spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.

Templum Isidis in campo Martio.

Credit enim ipsius dominæ se voce moneri.
En animã, & mentẽ, cum qua dij nocte loquuntur,
Ergò hic præcipuum, summúmque meretur honorẽ.
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo
Plangentis populi currit derisor Anubis.

Anubis, sacerdos Isidis: fuit autem Osiridis filius, ab Ægyptiis pro Deo cultus.

Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor
Concubitu, sacris, obseruandísque diebus:
Magnáque debetur violato pœna caduceo,
Et mouisse caput visa est argentea serpens.
Illius lacrymæ, meditatáque murmura præstant,
Vt veniam culpæ non abnuat, ansere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.

πόπανον ait Suidas, placenta tenuis & rotunda.

Cùm dedit ille locum, cophino, fœnóque relicto.
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum: & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuntia cœli.

Iudæorum impostura.

Implet & illa manum, sed parcius ære minuto,
Qualiacunque voles Iudæi somnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi
Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato. Armenius, vel Commagenus aruspex
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia, quicquid
Dixerit Astrologus, credent à fonte relatum

Habetur quidem, inquit, fides Armeniis varius, sed maior Chaldæis.

Aliàs, mente.

Ham-

Hammonis, quoniam Dephis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Praecipuus tamen est horum, qui sapius exul,
Cuius amicitia, conducendáque tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti sonuit si dextera ferro,
Laeuáque: si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericâ lenta de funere matris,
Antè tamen de Tanaquil tua, quando sororem
Efferat. & patruos, an sit victurus adulter
Post ipsam: quid enim maius dare numina possũt?
Haec tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, qua dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam vitare memento,
In cuius manibus, ceu pinguia succina, tritas
Cernis ephemeridas, quae nullum consulit, & iam
Consulitur: quae castra viro, patriámque petente
Non ibit pariter, numeris reuocata Thrasylli.
Ad primum lapidem vectari cùm placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit:
AEgra licet iaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
Si mediocris erit, spatium lustrabit vtrunque
Metarum, & sortes ducet, frontémque, manúmque
Praebebit vati crebrum poppysma roganti.
Diuitibus responsa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundíque peritus:
Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum.

Maior item sceleratissimo cuique cuiusmodi fuit Seleucus astrologus, cuius consilio Galba imperator ab Othone iugulatus est.

Nonnullae in parẽtum mortem inquirũt, nõ solum maritorum, cùm morbo laborant ancipiti

ἐφημερίδας, quas Latini diariã vocant. Sentit autem eas, quae omnia ex astrorũ praescripto faciunt.

Petosiris, insignis astrologus, Pli. teste lib. 7.

Phalæ turres editæ & ligneæ ad spectãdũ erectæ.

Consulit antè Phalas, delphinorumq; columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto.
Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omneis

Diuites matronæ fœtus suos pharmacis necant plerũque, aut sterilitatẽ inducant.

Nutricis tolerant fortuna vrgente labores:
Sed iacet aurato vix vlla puerpera lecto,
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit atq; homines in vẽtre necandos
Conducit. gaude infelix, atq; ipse bibendum
Porrige quicquid erit: nam si distendere vellet,
Et vexare vterum pueris salientibus, esses
Æthiopis fortasse pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi manè videndus.

Suppositos, nothos & supposititios, quos pro suis, educant patres.

Transeo suppositos, & gaudia, votaq; sæpè
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde peritos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus. hos fouet omneis,
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat; hos amat, his se
Ingerit, atq; suos ridens producit alumnos.

φίλτρα venefícia, quibus amor conciliatur.

Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates. quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum.
Quas modò gessisti tamen hoc tolerabile: si non
Et furere incipias, vt auunculus ille Neronis,

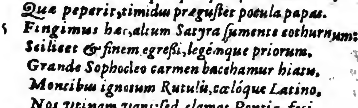
Auũculus Neronis Caligula imperator, qui ab vxore dato Hippomane, in furorẽ versus est, quo correptus multos variis suppliciis affecit.

Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit, quæ non faciet, quod principis vxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum, minus ergo nocens erit Agrippina
Boletus: siquidem vnius præcordia pressit
Ille senis, tremulúmque caput descendere iussit
In cœlum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet,

Hæc

Hæc lacerat mistos equitum tum sanguine patres.
Tanti partu equæ, quanti vna venefica constat?
Oderunt natos de pellice, nemo repugnet.
Nemo vetet: iam iam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ.
Liuida materno feruent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.

Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum:
Scilicet & finem egressi, legémque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, cœlóque Latino,
Nos vtinam vani: sed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerísque meis aconita paraui.
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
Túne duos vna sæuissima vipera cœna?
Túne duos? septem, si septem fortè fuissent.
Credimus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne, nil contra conor: & illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus, sed
Non propter nummos, minor admiratio summis
Debetur monstris quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites, vt saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuóq; latus pendente recedit.
Illã ego nunc tulerim, quæ computat, & scelus ingẽs
Sana facit spectans subeuntem fata mariti
Alcestim: & similis si permutatio detur,
Morte viri cupiant animum seruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atque Eriphylæ:
Manè Clytemnæstram nullus non vicus habebit.
Hoc tantùm refert, quòd Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam læua, dextráq; tenebat,
At nunc res agitur, tenui pulmone rubetæ:

Matrum crudelitas in proprios filios.

Pontia, quæ vt adultero nuberet, duos filios veneno sustulit, cuius meminit Martialis: O mater, qua nec Pontia deterior.

Minus flagitiosum, si iratæ quid designauerint, quam destinato animo.

Hodie, inquit, passim maritos necant, sed ferè veneno, nisi antidotis muniantur.

Sed tamen & ferro si praegustaret Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATYRA VII.

Ad Telesinum poetam, quòd nulla spes emolumenti sit studiosis, nisi fortè ab vno Traiano Caesare.

ET spes, & ratio studiorum in Caesare tantùm:
Solus enim tristeis hac tempestate camoenas
Respexit, cùm iam celebres, notique poetae
Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
Tentarent: nec foedum alij, nec turpe putarent
Praecones fieri: cùm desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, victùmque Machaerae,
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
Stantibus oenophorum, tripodes, armaria, cistas,
Halcyonen, Bacchi Thebas, & Terea Fausti.
Hoc satius, quàm si dicas sub iudice Vidi,
Quod non vidisti, faciant equites Asiani
Quanquàm, & Cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo,
Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, Laurumq; momordit.
Hoc agite, ô iuuenes, circunspicit, & stimulat vos,
Materiámq; sibi duris indulgentia quaerit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Praesidia, atque ideo croceae membrana tabellae
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quae
**Componis dona Veneris, Telesine, marito,*
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, vigilatáq; praelia dele,

Halcyo. tragoediam de Halcyone Ceycis vxore.

Asianorum fidem eleuat & Cicero in oratione pro L. Flacco.

Ducis, Traianum intelligit, cuius benignitate ingenia alebantur.

* *Conscribis,* Veneris marito, Vulcano, combure potius quae scripseris, quàm ea sine emolumento edi patiaris.

Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla vlterior. didicit nam diues auarus
Tantum admirari, tantùm laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit ætas,
Et pelagi patiens, & cassidis, atque ligonis:
Tædia tunc subeunt animos, tunc séque suámque
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis & musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit versus, atque vni cedit Homero
Propter mille annos. at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longè ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo.
Quæq́; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus tenuíque in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui versamus aratro.
Nam, si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantùm,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptúsque bibendis
Fontibus Aonidum. neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte diéque
Corpus eget, satur est, cùm dicit Horatius, ohe.

Iunonis auē. ταώς pauonis, qui Iunoni sacer est.

Diues fortasse commodabit ædes suas recitaturo, sed prætereà nihil.

Poeta tametsi suo magno malo, nō possunt auelli à scribendo, morbo quodam inueterato infecti.

Consummatus poeta esse non potest, qui paupertate vexatur.

Quis locus ingenio, nisi cùm se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrha, Nisaq; feruntur
Pectora nostra, duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos faciesq; deorum
Aspicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys,
Nam si Vergilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, vt sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
*Cuius & * alueolos & lanam pignerat Atreus?*
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintilla quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum: constat leuiori bellua sumptu
Nimirum & capiunt plus intestina poëtæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
*Marmoreis: & Sarrano, tenuísque * Saleio*
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cùm Statius vrbem;
Promisitque diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos: tantáque libidine vulgi
Auditur: sed cùm fregit subsellia versu,
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circunligat auro.
Quod non dãt proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas.
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos,
Haud tamen inuideas vati, quem pulpita pascũt.
Quis tibi Mecænas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc vtile multis
Pallere, & vinum toto nescire Decembri.

Non possunt quicquã eximii meditari poetæ nisi Apollinis & Bacchi furore agitentur, & curis vacent.

Erinnys, Alecto quæ Turnum ad bellũ suscipiendum cõpellit. Anci. lib. 7.

* *albiolos.*

Diuites habẽt vnde alãt leones, vnde poetas alant non habent.

* *Salino.*

Salei, poetæ egregii, sed pauperis meminit Tacitus.

Statius alioqui poeta optimus nullum habet, qui det quicquã præter vnum Paridem histrionem.

Proculeius eques liberalissimus in fratres suos spoliatos bello ciuili.

Vester

ter porro labor fœcundior historiarum
iptores, petit hic plus temporu, atque olei plus:
nque oblita modi millesima pagina surgit
nibus, & crescit multa damnosa papyro:
ingens rerum numerus iubet, atque operũ lex
æ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
uis dabit historico, quantum daret acta legenti?
genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
c igitur quid causidicis ciuilia præstent
cia? & magno comites in fasce libelli?
magna sonant, sed tunc cùm creditor audit
cipuè, vel si tetigit latus acrior illo,
i venit ad dubium grandi cum codice nomen?
nc immensa caui spirant mendacia folles,
spuitúrque sinus. veram deprendere messem
bet, hinc centum patrimonia causidicorum,
te alia solùm Russati pone Lacertæ,
sedêre duces, surgis tu pallidus Aiax
turus dubia pro libertate, bubulco
ice. rumpe miser tensum iecur, vt tibi lasso
antur virides scalarum gloria palmæ.
od vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
amydũ, aut veteres Aphrorũ epimenida bulbi.
t vinum Tyberi deuectum: quinque lagænæ,
uater egisti: si contigit aureus vnus,
e cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
milio dabitur quantum petet, & melius nos
mus, huius enim stat currus ahenus, alti
adriiuges in vestibulis, atque ipse feroci
atore sedens, curuatum hastile minatur
inus & statua meditatur prælia lusca.
Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
gilli, magno cum rhinocerote lauari
soles, & vexat lutulenta balnea turba,
is forum iuuenes longo premit assere Medos

Acta leg. scribæ actuario.

Nomen pro debito vsurpauit, vt Horat. Nomina sectatur, &c.

Consed Hemrichium Ouidii, ex Metamorp. lib. 13.

Rhinoc. vase ex rhinocerotis cornu. Magno strepitu agit omnia sed hoc expedit, vt pluris fiat.

Empturus pueros, argentum, murrhina, villas:

Nam tanta est seculi nostri stoliditas, vt nõ virtutem, sed splendorẽ spectemus.

Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipsis est vtile, purpura vendit
Causidicum, vendunt amethystina, conuenit illis
Et strepitu & facie maioris viuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant veteres. Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nũmos, nisi fulserit annulus ingens:
Respicit hoc primùm qui litigat an tibi serui

Rhetorũ misera conditio, qui magno labore, sed nullo fructu, docent iuuenes declamare.

Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris quàm Cossus agebat,
Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula causidicorum
Aphrica, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora, Vecti,
Cùm perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nã quæcunque sedens modò legerat, hæc eadẽ stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem.
Occidit miseros crambe repetita magistros
Quis color, & quod sit causa genus, atq; vbi summa
Quæstio, quæ veniant diuersa parte sagittæ:
Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamilla

Arca. Si iuuenis sit hebeti & asinino ingenio, imputatur præceptori, quòd nihil didicerit.

Nil salit Arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Annibal implet,
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat vrbem
A Cannis, an post nymbos & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohortes.
Quantũ vis stipulare, & protinus accipe, quod do,
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex,
Et plures, vno conclamant ore sophistæ,

Et

veras agitant lites,raptore relicto,
ısa venena silent,malus,ingratúsque maritus,
qua iam veteres sanant mortaria caecos.
go sibi dabit ipse rudem,si nostra mouebunt
nsilia,& vitæ diuersum iter ingredietur
d pugnam,qui rethorica descendit ab vmbra.
mmula ne pereat,quæ vilis tessera vênit
umenti:quippe hæc merces lautissima tenta
rysogonus quanti doceat,vel Pollio quanti
utorum pueros artem scindens Theodori.
lnea sexcentis,& pluris porticus,in qua
ftetur dominus,quoties pluit,ánne serenum
pectet,spargátque luto iumenta recenti?
c potius.nanque hic mundæ nitet vngula mulæ.
rte alia longis Numidarum fulta columnis
rgat,& algentem rapiat cœnatio solem,
anticunque domus,veniet qui fercula docte
mponit,venit qui pulmentaria condit,
s inter sumptus sestertia Quintiliano,
multum,duo sufficient.res nulla minoris
nstabit patri,quàm filius.vnde igitur tot
intilianus habet saltus?exempla nouorum
torum transi:felix,& pulcher,& acer:
lix,& sapiens,& nobilis,& generosus
ppositam nigræ lunam subtexit alutæ:
lix,orator quoque maximus,& iaculator:
si perfrixit,cantat bene distat enim,quæ
dera te excipiant modò primos incipientem
ere vagitus,& adhuc à matre rubentem.
FORTVNA *voles,fies de rhetore consul:*
voles hæc eadem,fies de consule rhetor.
ntidius quid enim? quid Tullius? ánne aliud
dus,& occulti miranda potentia fati? (quàm
uis regna dabunt,captiuis fata triumphos.
lix ille tamen,coruo quoque rarior albo.

Bona pars,inquit, omissis frigidis declamatiunculis, se transferent ad veras causas agendas, si quidem mihi credent.

Vberior quæstus redit citharœdis quã oratoribus, qui planè negliguntur,etiã ab iis,qui non dubitant ingentem sumptum facere in rebus nihil ad rem facientibus.

Quintiliani rara felicitas.

Rhet. consul. Hoc contigisse Quintiliano testatur Ausonius. Ventidius ex mulotriba consul factus est. Thrasymachus & Secundus rhetores ob pretii exiguitatem, à professione destiterunt.

Pœnituit multos vanæ, sterilísque cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis & hunc inopem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dij maiorum umbris tenuem, & sine pōdere terrã
Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorum sancti voluêre parentis
Esse loco. metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus. & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atque alios cædit sua quenque iuuētus,
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctíque Palæmonis affert
Quantū grāmaticus meruit labor? & tamē ex hoc
Quodcunque est (minus est autē quā rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi cæde Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quàm
Institor hybernæ tegetis, niuísque caducri,
Dum modò non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modò non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cùm totus decolor esset
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat, sed vos sæuas imponite leges,
Vt præceptori verborum regula constet,
Vt legat historias: autores nouerit omneis
Tanquam vngues, digitósque suos: vt fortè rogatus,
Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ nomen, patriámque nouercæ
Archemori dicat quot Acestes vixerit ánnos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas.
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat,

Ruffus orator, qui Ciceronē Callicæ cuiusdam eloquentiæ esse dixit.

Carminator

Ingratitudo in præceptores, quos mercede sua defraudant parentes discipulorum.

Indigna à præceptore exiguntur

Anchemoli alii legunt, de quo Ver. Anchemolum thalamos ausum incestare nouercæ.

Vt si

ſi quis cera vultum faci: exigite, vt ſic
pater ipſius cœtu, ne turpia ludant,
faciant vicibus, non eſt leue tot puerorum
ſeruare manus, oculóſque in fine trementes.
ec inquit, cures, & cùm ſe verteris annus,
cipe victori populus quod poſtulat aurum.

SATYRA VIII.

Ad Ponticum, de vera nobilitate, quæ non
iorum imaginibus cenſenda eſt, ſed ab ani-
i virtutibus.

Tēmata quid faciūt? quid prodeſt Pōtice, longo
Sanguine cenſeri, pictóſque oſtendere vultus
iorum, & ſtantes in curribus Aemilianos,
Curios iam dimidio: naſumque minorem
uini & Galbam auriculis, naſóque carentem?
is fructus generis tabula iactare capaci
moſos equitum cum dictatore magiſtros,
coram Lepidis male viuituri? effigies quò
bellatorum, ſi luditur alea pernox
te Numantinos? ſi dormire incipis ortu
iferi, quò ſigna duces, & caſtra mouebant?
Allobrogicus, & magna gaudeat ara
tus in Herculeo Fabius lare, ſi cupidus, ſi
nus, & Euganea quantumuis mollior agna?
enerum attritus Catinenſi pumice lumbum
alentes producit auos? emptórque veneni
ngenda miſeram funeſtat imagine gentem?
a licet veteres exornent vndique ceræ
ia, NOBILITAS ſola eſt, atque vnica virtus.
lus, vel Coſſus, vel Druſus moribus eſto,
ante effigies maiorum pone tuorum:
cedant ipſas illi te Conſule virgas,

Fab. Is etiam à Fabii maximi patris morib. degenerauit, vt ei à prætore paternis bonis interdictum ſit, auto r Valerius libro 3. cap. 5.

Vera nobilitas vnde proficiſcatur.

Prima mihi debes animi bona sanctus haberi,
Iustitiaq; tenax factu, dictisque mereris?
Agnosco procerem. salue Getulice, seu tu
Syllanus, quocunque alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti,
Exclamare libet: populus quod clamat Osiri
Inuento quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta vocamus:
Aethiopem cygnum: paruam, extortámque puellã,
Europen canibus pigris, scabiéque vetustæ
Leuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo si quid adhuc est,
Quod fremit in terris, violentius ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
Plance: tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses,
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoso conducta sub aere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars vltima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parẽtis:
Ast ego Cecropides, viuas, & originis huius
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti: veniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat,
Hic petit Euphraten iuuenis, domitique Bataui
Custodes aquilas armis industrius: at tu
Nil nisi Cecropides, truncoq; simillimus Hermæ.
Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput est, tua viuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum facili cui plurima palma

Vide ne cùm Creticus audis, aut Camerinus, id per iocũ dicatur, vt pumilionẽ vocamus Atlantem.

Rubellius Plãcus, qui depulso Nerone, propter generis claritatẽ successor omniũ orepetebatur: autor Tacitus in Nerone.

Maior in plebeiis nonnunquã industria quàm in Torquatis quibusdam stupidissimis.

Feruet,

ruet,& exultat rauco victoria circo.
bilis hic,quocunque venit de gramine,cuius
ra fuga ante alios & primus in aquore puluis.
l venale pecus Coritha:posteritas &
rpini:si rara iugo victoria sedit,
l ibi maiorum respectus,gratia nulla
ibrarum:dominos pretiu mutare iubentur
iguis,tritóq; trahunt epiredia collo
ni pedes,digniq; molam versare Nepotis.
go vt miremur te,non tua,primùm aliquid da,
od possim titulis incidere prater honores,
gos illis damus & dedimus,quib.omnia debes.
te satu ad iuuenem, quem nobis fama superbum
adit,& inflatum,plenumq; Nerone propinquo.
rus enim fermè sensus communis in illa
runa.sed te censeri laude tuorum,
ntice,noluerim sicut nihil ipse futura
udis agas,miserum est aliorum incumbere fama,
collapsa ruant subductis tecta columnis:
tus humi palmes viduas desiderat vlmos.
o bonus miles,tutor,bonus,arbiter idem
ger,ambigua si quando citabere testis,
ertaq; rei,Phalaris licet imperet,vt sis
lsus,& admoto dictet periuria tauro:
mmum crede nefas animam praferre pudori.
propter vitam viuendi perdere causas.
giius morte,perit:cœnet licet ostrea centum
urana,& Cosini toto mergatur aheno.
pectata diu tandem prouincia cùm te
ctorem accip.et,pone ira frana,modumq;
ae & auaritia,miserere inopum sociorum:
a vides regum vacuis exhausta medullis.
spice quid moneant leges,quid curia mandet,
emia quanta bonos maneat quàm fulmine iusto
Capito,& Tutor ruerint damnante senatu

Vt equus generosus appellatur, qui cateros excellit cursu, vndecũque natus sit: ita qui animi bonis cateros prastat.

Nepos, molitoris nomẽ,cuius meminit Martialis.

Rarò fit vt nõ insigniter desipiant.qui opibus innati sũt

Non committas, vt in alicuius gratiam periurus sis,etiam si perẽũdum esset.

Capito Cosiutianus damnatus fuit repetundarũ quòd Ciliciam prouinciam spoliasset.

Pirata Cilicum. sed quid damnatio confert,
Cùm Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Praeconem Chaerippe tuis circumspice pannis,
Iamq; tace. furor est post omnia perdere naulum.

Olim prouinciae florentiores erant, quàm nunc à praetoribus sic exhaustae.

Non iisdem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum sociis florentibus, & modò victis
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa:
Et cum Parrhasii tabulis, signi, que Myronis
Phidiacum viuebat ebur, necnon Polycleti
Multus vbique labor, rara sine Mentore mensa.
Inde Dolabella est, atque inde Antonius; inde
Sacrilegus Verres: referebant nauibus altis
Occulta spolia; & plures de pace triumphos.

Nunc non solum pretiosa, sed vilissima quaeque furantur & miseros prouinciales spoliant: quāquam non ita tutum sit Hispanos compilare, atque Graecos imbelles, & voluptatibus deditos.

Nūc sociis iuga pauca boū, & grex paruus equarū,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in aedicula Deus vnicus. haec etenim sunt
Pro summis; nam sunt haec maxima despicias tu
Forsitā imbelles Rhodios, vnctámque Corinthum
Despicias meritò. quid enim resinata iuuentus,
Cruráque totius facient tibi leuia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illyricúmque latus: parce & messoribus illis,
Qui saturant vrbem, circo, scenaeq; vacantem,
Quanta autem inde feres tā dirae praemia culpae,

Marius ita Africam exhausit, vt non sit quod tollatur amplius.

Cùm tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
Curandum in primis, ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miseris tollas licet omne quod vsquam (est
Auri atq; argēti, scutū gladiúmq; relinques,
Et iacula, & galeam: spoliatis arma supersunt:
Quod modò proposui non est sententia, verùm
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
ἀκερσεκόμης Vendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen,

Nec

Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celano.
Tunc licet à Pico numeres genus, altaq; si te
Nomina delectant, omnem Titan:da pugnam
Inter maiores, ipsumq; Promethêa ponas:
De quocunq; voles proauum tibi sumito libro.
Quòd si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes, lassò lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
OMNE *animi vitium tantò conspectius in se*
Crimen habet, quātò maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit auus? statuámque parentum
Ante triumphalem? quo? si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atque ossa, volucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus: & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul.
Nocte quidem: sed luna videt, sed sydera testes
Intendunt oculos. finitum tempus honoris
Cùm fuerit: clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Interea dum lanatas, toruúmque iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cùm peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo Syrophœnix vdus amomo
Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, regemq; salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagæna.
Defensor culpæ dicet mihi: fecimus & nos

intonsus, qu
les erãt Ro
nis in delic
pueri.
Pico, rege
boriginum.

Si violētus
& crudel
non modò
proderit
nobilitas,
oberit etiam

Damasip. N
ronem latēt
perstringit,
qui fuit aur
gādi studios
simus, vt scr
bi; Suetoniu

Hipp. agason
deā, summè a
rigationi de
ditum vult o
stendere.
Nō pudet no
biles & iā gr
des inebriosi
rum compar
tiones ingre
di.

Hæc iuuenes.esto,desisti nempe,nec vltra
Fouisti errorem.breue sit,quod turpiter audes.
Quædam cùm prima resecentur crimina barba.
Indulge veniam pueris:Damasippus ad illos
Thermarum calices,inscriptáq; lintea vadit
Maturus bello Armeniæ,Syriæq; tuendis
Amnibus:& Rheno atq; Istro præstare Neronem
Securum valet hæc ætas.mitte ostia Cæsar,
Mitte,sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem,
Permistum nautis aut furibus aut fugitiuis,

Sãdapila, qua plebeiorum & damnatorũ cadauera efferebantur.

Inter carnifices,& fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa vbi libertas,communia pocula,lectus
Non alius cuiquam,nec mensa remotior vlli,
Quid facias talem sortitus,Pontice,seruum?
Nempe in Lucanos,aut Thusca ergastula mittas.

χλευασμός.

At vos Troiugenæ vobis ignoscitis,& quæ
Turpia cerdoni,Volesos,Brutosq; decebunt,
Quid,si nunquam adeò fœdis,adeóque pudendis

Laureolum, fabulã Næuii de Laureolo in crucẽ sublato. Scurrile esse in cœna saltare, maximè si magnus es, & à nemine cogeris. Non mirum si mores ciuium sint corrupti, cũ princeps sit corruptissim. Vnde nõ pudet optimates palam in arenã sese demittere quod infamium est.

Vtimur exemplis,vt non peiora supersint?
Consumptis opibus vocem,Damasippe,locasti
Sipario,clamosum ageres vt phasma Catulli,
Laureolum velox etiam benè Lentulus egit,
Iudice me,dignus vera cruce.nec tamen ipsi
Ignoscas populo,populi frons durior huius.
Qui sedet,& spectat triscurria patriciorum.
Planipedes audit Fabios,ridere potest qui
Mamercorum alapas, quanti sua funera vendant,
Quid refert?vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde,atq; hinc pulpita pone,
Quid satius?mortem sic quisquam exhorruit,vt sit
Zelotypus Thymeles,stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus

Nobilis

Nobilis, hæc vltra, quid erit nisi ludio? & illud
Dedecus vrbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina;
Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
Nec galea frontem abscondit: mouet ecce tridentē.
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cùm se
Porrigat, & longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere cum Graccho iussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni?
Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus.
Per Agamemnonida crimen, sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis authoribus vltor
Patris erat casi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes,
Troica non scripsit. quid enim Virginius armis
Debuit vlcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudáq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiáq; apium meruisse coronæ.
Maiorum effugiēs habeant insignia vocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus templisq́; parastis,

Parricidiu[m] Neronis m[aius]- to quàm quod patra[uit] Orestes, cru[de]- lius.

Virginius R[ufus] Iu. Vindex & Galba ex- citus duces sciuerunt Nerone.

Non esse no- biles, qui generosis n[atalibus] impiè agunt.

Vt Bracchatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta:

Cicero, quãuis illis videretur obscurior, plus profuit reipub. & reportauit tantũ gloriæ, quantũ Cæsar Augustus.

Sed vigilat Consul, vexillaque vestra coercet:
Hic nouus Arpinas ignobilis, & modò Roma
Municipalis Eques, galeatum ponit vbique
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis & tituli, quantum non Leucade, quantũ
Thessaliæ campis Octauius abstulit vdo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Marius & ipse Arpinas, humili loco natus fortissimè se gessit pro libertate patriæ, iam in summo periculo constitutæ.

Arpinas alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro:
Nodosam post hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerum
Excipit, & solus trepidantem protegit vrbem.
Atq; ideo postquã ad Cimbros, stragemq; volabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.

Deciorũ virtus.

Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis; atque omni plebe Latina
Sufficiunt diis infernis, terræq; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis,

Reg. vlti. Seruius Tullius vir ignobilis, omnium consensu ob virtutẽ declaratus.

Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum vltimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius Consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret:
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum virgo natauit,
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus, at illos verbera iustis

Affi-

Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, Vulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen vt longè repetas, longeq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis asylo:
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit aut illud, quod dicere nolo.

Crimina seruus, Vindex Cecinensis, qui iuuenum coniurationē detexit, quam tractauerant in domo Aquiliorum, de reducendis regibus.

SATYRA IX.

Ad Næuolum quendam: qui cinædis operam præstabat, sed nullo ferè quæstu, vnde sub eius persona sui temporis fœditatem & auaritiam insectatur.

Scire velim quare toties mihi Næuole tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Creperius
Pollio, qui triplicem vsuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, vnde repente
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contrà, vultus grauis, horrida siccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia visci.
Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit vtrumque
Inde habitum facies. igitur flexisse videris

Visco cū resina & cer[illegible] cies [illegible] reddebatu[illegible]

Propoſitum,& vita contrarius ire priori.
Nuper enim(vt repeto)fanũ Iſidis,& Ganymedẽ
Pacis,& aduectæ ſecreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non proſtat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare ſolebas,
(Quod taceo)atque ipſos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis vitæ genus,at mihi nullum
Inde operæ pretium:pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri,craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus,tenue argentum,venæque ſecundæ.
Fata regunt homines:fatum eſt in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit:nam ſi tibi ſydera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita neruι.
Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit,& blandè aſsidua,denſaque tabella
Sollicitent.ἄδους γὰρ γλυκέος αἰδ' ἐρ. κίναιδον.
Quod tamen vlterius monſtrũ,quã mollis auarus?
Hæc tribui,deinde illa dedi,mox plura tuliſti.
Computet,& cenet,ponatur calculus,adſint
Cum tabula pueri,numera ſeſtertia quinque
Omnibus in rebus,numerentur deinde labores.
An facile,& pronũ eſt agere intra viſcera penem
Legitimum,atque illic heſterna occurere cœna?
Seruus erit minus ille miſer,qui foderit agrum,
Quàm dominum,ſed tu ſanè tener,& puerum te
Et pulchrum,& dignum cyatho,cœlóque putabas.
Vos humili aſſeclæ,vos indulgebitis vnquam
Cultori,iam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem vmbellam,cui ſuccina mittas
Grandia,natalis quoties redit,aut madidum ver
Incipit:& ſtrata poſitus,longaq; cathedra
Munera fœmineι tractes ſecreta Calendis.
Dic paſſer cui tot montes,tot prædia ſeruas
Appulla,tot miluos intra tua paſcua laſſos?

Aduectæ ma. Cybeles templũ, quod extructum erat in palatio.

Venæ sec. minus purum, ac per hoc vilius,vt ſecũda rium panem dicimus.

Vlterius,peius. quaſi vltra quod non ſit deterius.

Aſſeclæ, miniſtro, ab aſſequendo.

Calẽ. Martiis, quibus mulieribus munera mittebantur.

Te Tri-

Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
pectúmque iugum Cumis.& Gaurus inanis.
m quis plura linit victuro dolia musto?
antum erat exhausti lumbos donare clientis
eribus paucis? meliúsne hic rusticus infans
m matre,& casulis,& cum lusore catello,)
nbala pulsantis legatus fiet amici.
probus es cùm poscis, ait. sed pensio clamat,
ce, sed appellat; puer vnicus, vt Polyphemi
a acies, per quam solers euasit Vlysses.
ter emendus erit (nanq; hic non sufficit) ambo
cendi, quid agam bruma spirante? quid, oro?
id dicam scapulis seruorum mense Decembri,
pedibus? durate, atque expectate cicadas.
um vt dissimules, vt mittas catera, quanto
tiris precio, quòd ni tibi deditus essem,
totusq; cliens, vxor tua virgo maneret?
certè quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
qua pollicitus, fugientem sæpè puellam
plexu rapui, tabulas quoq; ruperat,& iam
abat, tota vix hac ego nocte redemi
plorante foris. testis mihi lectulus & tu,
quem peruenit lecti sonus;& domina vox.
abile, ac dirimi cœptum.& iam penè solutum
ugium in multis domibus seruauit adulter.
ò te circumagas? quæ prima, aut vltima ponas?
llū ergo meritum est ingrate, ac perfide? nullum,
od tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
lis enim,& libris actorum spargere gaudes
umenta viri. foribus suspende coronas,
pater es, dedimus quod fama opponere possis.
parentis habes, propter me scriberis hæres,
atum omne capis, necnon & dulce caducum.
amada præterea iunguntur multa caducis,
umerum, si tres impleuero, iusta doloris

Suspect. quod imminet ciuitati. Missenum videtur innueru promontorium.

Odysseæ ll. 9.

Cicadas, æstatem: nam æstate potissimum canunt.

Tabul. ruper. quibus cōtractum erat matrimonium & alias cum alio marito parabat.

Acta libri in quibus liberorum nomina scribebant parentes, qui publicè & priuatim asseruabantur.

Si tres. Nam qui in vrbe tres liberos suscepissent, immunitate donabantur.

Leuis pumice, mollis & effœminatus.

Næuole, causa tui: contrà tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modò secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquã prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valuis
Non dubitat: nec contemnas, aut despicias, quòd
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, vt cara Martis Athenis.

Hemistichium carminis Vergiliani.

O Corydon Corydon, secretum diuitis vllum
Esse putas? serui vt taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat.
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundum,
Proximus ante diem caupo sciet: audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores. quod enim dubitant componere carmen
In dominos, quoties rumoribus vlciscuntur

Balthea, lora quibus sæpè cæsi sunt.

Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
A nobis, taceant illi: sed prodere malunt

Faciens, sacrificans Bonæ deæ, sic Vergilius, Cum faciam vitula.

Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum rectè cùm propter plurima, tum de his
Præcipuè causis, vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
Idcirco vt possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modò, sed commune dedisti:
Nunc mihi, quid suades post dãnũ tẽporis, & spes

Dece-

Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus, angustæ, miseræq; breuissima vitæ
Portio: dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida, nunquàm pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus: vndique ad illos
Conueniunt & carpentis & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt vno caput, altera maior
Spes superest, tu tantùm erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clotho
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter,
O parui, nostriq; lares, quos ture minuto,
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
Quãdo ego figã aliquid quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis? argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet? & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo?
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter,
Qui multas facies pingat citò sufficiant hæc.
Quandò ego pauper ero, votum miserabile, nec spes
His saltem. nam cùm pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

Vitæ breuitas.

Qui digito, Hemistichium versus Calui poetæ de Pompeio, quẽ hoc versu, vt mollem & [illegible] perstringit.

Mœsia, regio Pannoniæ finitima, vnde mittebantur robustissimi serui.

SATYRA X.

Insectatur stulta hominum vota, qui vitiis excæcati, nesciant quid optent: à diis autem nihil esse petendum colligit, quàm sana mens, & sensuum integritas.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus vsque
Aurorã, & Gãgẽ, pauci dignoscere possunt*

* *discernere*

Vera bona, atque illis multum diuersa, remota
Erroris nebula, quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipsis
Dij faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia. & torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia: viribus ille
Confisus periit, admirandùsq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperãs patrimonia census,
Quantò delphinis balæna Britannica maior.

Cassius Longinus, Seneca, & Plautus Lateranus propter diuitias à Nerone ad necẽ compulsi sunt.

Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis.
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis,
Diuitiæ vt crescant, vt opes, vt maxima toto
Nostra sit arca foro: sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.

Sap. Democritus, qui ob id γελασῖνος dictus est. Alter Heraclitus, scilicet.

Iámne igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat vnum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
Mirandum est vnde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus: quanquam non essent vrbibus illis
Prætexta, & trabea, fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in puluere circi.

In tunica

In tunica Iouis,& picta sarrana ferentem
Ex humeris aulæa toga,magnaq; corona
Tantum orbem,quanto ceruix non sufficit vlla?
Quippe tenet sudans hanc publicus,& (sibi consul
Ne placeat) curru seruus portatur eodem.
Da nunc & volucrem,sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines,hinc præcedentia longi
Agminis officia,& niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis,quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum:cuius prudentia monstrat
Summos posse viros,& magna exempla daturos
Veruecum in patria,crassóq; sub aere nasci.
Ridebat curas,necnon & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas,cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum,mediúmq; ostenderet vnguem.
Ergo superuacua,aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
Inuidiæ,mergit longa,atque insignis honorum
Pagina.descendunt statuæ,restémque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit,& immeritis franguntur crura caballis.
Iam strident ignes,iam follibus,atque caminis
Ardet adoratum populo caput,& crepat ingens
Seianus;deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli,peluês,sartago,patellæ.
Pone domi lauros,duc in Capitolia magnum,
Cretatúmque bouem:Seianus ducitur vnco
Spectandus,gaudent omnes.quæ labra?quis illi
Vultus erat?nunquam,si quid mihi credis,amaui
Hũc hominẽ,sed quo cecidit sub crimine?quisnam
Delator?quibus indiciis?quo teste probauit?
Nil horum:verbosa & grandis epistola venit
A Capreis,bene habet,nil plus interrogo.sed quid

Tunica Iouis, tr.ũphali veste, quam ex tẽplo Iouis sũptam induebãt, vt indicat Liu.lib.10.ab Vrbe condita.

Democritus exẽplo est,bonos viros vbique posse nasci, vt qui in Thracia, barbarissima regione natus sit.

Exemplo Seiani ostendit nimiam potẽtiã multis esse exitio: Nã ille sub Tyberio, eò honorum euectus est, vt eius natalis publicè celebraretur,& illi aureæ statuæ ponerentur,imperatorisque in consulatu collega fieret, à quo tandem,vt fuit per literas à senatu interfici & vnco trahi iussus est.

Turba tremens? sequitur fortunã, vt sẽper, & odit
Damnatos. idem populus si Nortia Thusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum iam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat:
Pannum, & Circenses. perituros audio multos.
Nil dubium, magna est fornacula. pallidus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,

Aiax, hoc est, periculum est, ne multi sibi inferant manus, dũ citati ad causam dicẽdã, desperãt de salute, vt pote malè sibi conscii.

Quam timeo victus ne pœnas exigat, Aiax
Vt malè defensus, curramus præcipites. &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
Sed videant serui, ne quid neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura vulgi.
Visne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq. illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi

Chal. Trasyllo mathematico Chaldæo vtebatur in primis Tiberius.

Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæo? vis certa pila, cohortis?
Egregios equites, & castra domestica? quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Posse volunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis,
An Fidenarum, Gabiorúmque esse potestas?
Et de mensura ius dicere? vasa minora
Frangere pannosus vacuis ædilis Vlubris?

Aedilis, qui magistratus minimi erant, annonæ, mensuris & id genus præfect.

Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.

Quid

Quid Crassos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus, nulla non arte petitus,
Magnáque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & vulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ,
Eloquio sed vterque perit orator. vtrumque
Largus, & exundans letho dedit ingenij fons:
Ingenio manus est, & ceruix cæsa nec vnquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam!
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. ridenda poemata malo,
Quàm te conspicua diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima. sæuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Dijs ille aduersis genitus, fatóque sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus gladiósque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæque triremis
Aplustre & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiúsque ac barbarus induperator
Erexit: causas discriminis, atque laboris
Inde habuit: tantò maior famæ sitis est, quàm
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim

Gen. Cereris Plutonem.

Pueri Quinquatribus precantur à Minerua eloquentiam, quæ plerunq. fit perniciosa.

O fortu. carmen quod Cicero cecinit coniuratione Catilinæ oppressa.

Demosthenes, μαχαιροποιοῦ filius, hausto veneno periit.

Laudem quærere ex re bellica laboris & calamitatis plenum.

Gloria paucorum,& laudis,tituliq́ cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus,ad quæ

Ster. ficus ex prificus, quæ ex muris erūpens saxa discutit.

Discutienda valent sterilis mala robora ficus:
Quandoquidē data sunt ipsis quoq; fata sepulcris.
Expende Annibalem:quot libras in duce summo

Annibalis insatiabilis imperandi cupiditas,sed miserabilis exitus.

Inuenies?hic est,quem non capit Aphrica Mauro
Perfusa Oceano,Niloq́ admota tepenti.
Rursus ad Æthiopum populos aliósq; Elephantos,
Additur imperiis Hispania,Pyrenæum
Transilit(opposuit natura Alpemq́ niuémq́)
Diduxit scopulos,& montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam,tamen vltrà pergere tendit:
Actum,inquit,nihil est ni Pœno milite portas
Frangimus,& media vexillum pono Suburra.
O qualis facies,& quali digna tabella,
Cùm Getúla ducem portaret bellua luscum.

Luscum. nam fuit altero oculo captus,in Alpini transitu.

Exitus ergo quis est? ô gloria vincitur idem
Nēpe,& in exiliū præceps fugit,atq; ibi magnus,
Mirandúsq; cliens sedet ad prætoria regis,

Bithyno, regi Prusiæ,ad quē confugerat.

Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii,non saxa dabunt,non tela,sed ille
Cannarum vindex,ac tanti sanguinis vltor
Annulus.I demens,& sæuas curre per Alpeis,

Pell.iuue. Alexandro Macedoni,qui cum infinitos esse mundos audiret,me miserū,inquit,qui ne vnum quidē adhuc cōsequutus sum.

Vt pueris placeas,& declamatio fias.
Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis,
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis,paruaq́ Seripho.
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit.MORS sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula.creditur olim
Velificatus Athos,& quicquid Græcia mendax
Audet in historia.constratum classibus iisdem.
Suppositumq́ rotis solidum mare:credimus altos
Defecisse amnes,epotaq́ flumina Medo

Prandente,

Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta
In Corum, atque Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui vinxerat Ennosigæum?
Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum
Credidit huic quisquam vellet seruire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe vna naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora,
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Iuppiter annos.
Hoc recto vultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis? deformē, & terrū ante omnia vultū,
Dissimilemq́ sui, deformem pro cute pellem,
Pendentésque genas, & taleis aspice rugas,
Qualeis vmbriferos vbi pandit Trabaca saltus,
In vetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atque ille alio. multùm hic robustior illo:
Vna senum facies, cum voce trementia labra
Et iam leue caput, madidiq́; infantia nasi,
Frangendus misero gingiua panis inermi.
Vsque adeo grauis vxori, natísq́, sibiq́,
Vt captatori moueat fastidia Cosso,
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia nam coitus iam longa obliuio: vel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et, quamuis tota palpetur nocte, iacebit.
Anne aliquid sperare potest hac inguinis ægri
Canities? quid, quòd meritò suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine viribus? aspice partis
Nunc damnū alterius. nā quæ cantāte voluptas,
Sit licet eximius citharœdus, siue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?

Medo prand. Xerxis historiā vt fabulosam notat, quæ à Græcis prodita, multa portentosa continet.

Ennosig. Neptunum.

Stulta vota lōgæ vitæ, cū ea nihil sit miserius, & contra.

Tabraca, oppidum Africæ, vbi magna est simiarum copia.

Ramex quod Græcè, ἰκυροσοκήλη dicitur ab eo quòd venæ intumescant atque intorqueantur.

Aur. lac. tibicines, qui, vt ait Horatius, trahunt per pulpita vestē.

Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, vt sentiat auris,
Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola, circunsilit agmine facto
Morborum omne genus: quorum si nomina quæras,
Prōptius expediā, quot amauerit Hippia mœchos,

Themison quem hic mordet, vt bonus medicus commendatur à Corn. Celso.

Quot Themison ægros autumno occiderit vno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus:
Percurram citius quot villas possideat nunc,
Quos tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet: huius

Luscus, qui altero oculo caret, qui Græcis μονόφθαλμος dicitur.

Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna: sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte: nec illos,

Desipientia membrorum mutilatione grauior.

Quos genuit, quos eduxit. nam codice sæuo
Hæredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ

Multa ferenda, etsi adsit bona valetudo.

Coniugis, & fratris, plenaq́ sororibus vrna.
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq́
Perpetuo mœrore, & nigra veste senescant.
Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)

Exem-

Si verò & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Phariòque madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri,
Natura voluente vices, & lucis & anni:
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse deos, & peierat, atque ita secum:
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Ipsis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneã, quos abnego, nummos.
Et phthisis & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certè lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant, tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere imo vltro, ac vexare paratus.
Nam cùm magna malæ superest audacia causæ
Creditur à multis fiducia. mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, vt Stentora vincere possis,
Vel potiùs quantum Gradiuus Homericus audis
Iuppiter hæc, nec labra moues, cùm mittere vocem
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia tura soluta
Ponimus, & sectum vituli iecur albaq; porci
Omenta? vt video nullum discrimen habendũ est

Præpostera quorundam superstitio.

Lad. expeditus pauper & sanus, qualis fuit cursor ille.

Fort. verba sunt eius, qui flagitium admisit.

Mim. fabulã, in qua introducitur seruus clamore mirabili.

Si tres. Nam qui in vrbe tres liberos suscepissent, immunitate donabantur.

Leuis pumice, mollis & effœminatus.

Nauole, causa tui: contrà tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem sibi quæris asellum.
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modò secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquã prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valuis
Non dubitat: nec contemnas, aut despicias, quòd
His opibus nunquam cara est annona veneni.
Ergo occulta teges, vt cara Martis Athenis.

Hemistichium carminis Vergiliani.

O Corydon Corydon, secretum diuitis vllum
Esse putas? serui vt taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat.
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundum,
Proximus ante diem caupo sciet: audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores. quod enim dubitant componere carmen
In dominos, quoties rumoribus vlciscuntur

Balthea, lora quibus sæpè cæsi sunt.

Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
A nobis, taceant illi: sed prodere malunt

Faciens, sacrificans Bonæ deæ, sic Vergilius, Cum faciam vitula.

Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum rectè cùm propter plurima, tum de his
Præcipuè causis, vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
Idcirco vt possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modò, sed commune dedisti:
Nunc mihi, quid suadet post dãnũ tẽporis, & spes

Dece-

Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus, angustæ miseræq́ breuissima vitæ
Portio: dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida, nunquàm pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus: vndique ad illos
Conueniunt & carpentis & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt vno caput, altera maior
Spes superest, tu tantùm erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clotho
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter,
O parui, nostriq́ lares, quos ture minuto,
Aut farre, & tenui soleo exornare corona,
Quãdo ego figã aliquid quo sit mihi tuta senectus
A tegete, & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis? argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet? & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo?
Sit mihi præterea curuus calator, & alter,
Qui multas facies pingat citò: sufficient hæc.
Quandò ego pauper ero, votum miserabile, nec spes
His saltem: nam cùm pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

Vitæ breuitas.

Qui digito, Hemistichium versus Calui poetæ de Pompeio, quẽ hoc versu, vt mollem & pl[illegible]icum perstringit.

Mœsia, regio Pannoniæ finitima, vnde mittebantur robustissimi serui.

SATYRA X.

Insectatur stulta hominum vota, qui vitiis excæcati, nesciant quid optent: à diis autem nihil esse petendum colligit, quàm sana mens, & sensuum integritas.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus vsque
Aurorã, & Gãgẽ, pauci dignoscere possunt*

* discernere

Vera bona, atque illis multum diversa, remota
Erroris nebula, quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertêre domos totas optantibus ipsis
Dij faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia: viribus ille
Confisus periit, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperãs patrimonia census,
Quantò delphinis balæna Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædivitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contũmq; timebis.
Et mota ad lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro: sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cũm pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iámne igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine moverat unum,
Protulerátq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus: quanquam non esset urbibus illis
Prætexta, & trabea, fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in pulvere circi.

Cassius Longinus, Seneca, & Plautus Lateranus propter divitias à Nerone ad necẽ compulsi sunt.

Sap. Democritus, qui ob id γελασῖνος dictus est. Alter Heraclitus, scilicet.

In tunica

In tunica Iouis, & pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit vlla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & (sibi consul
Ne placeat) curru seruus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum: cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassóq; sub aere nasci.
Ridebat curas, necnon & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cùm fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediúmq; ostenderet vnguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina. descendunt statuæ, restémque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.
Iam stridunt ignes, iam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus; deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli, pelues, sartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatúmque bouem: Seianus ducitur vnco
Spectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
Hunc hominem, sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indiciis? quo teste probauit?
Nil horum: verbosa & grandis epistola venit
A Capreis, bene habet, nil plus interrogo. sed quid

Tunica Iouis tr.ũphali veste, quam ex tẽplo Iouis sũptam induebãt, vt indicat Liu. lib. 10. ab Vrbe condita.

Democritus exẽplo est, bonos viros vbique posse nasci, vt qui in Thracia, barbarissima regione natus sit.

Exemplo Seiani ostendit nimiam potẽtiã multis esse exitio. Nã ille sub Tyberio, eò honorum euectus est, vt eius natalis publicè celebraretur, & illi aureæ statuæ ponerentur, imperatorisque in consulatu collega fieret, à quo tandem, vt fuit per literas à senatu interfici & vnco trahi iussus est.

Turba tremens? sequitur fortunã, vt sẽper, & odit
Damnatos. idem populus si Nortia Thusco
Fauisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum iam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia nunc se
Continet, atque duas tantùm res anxius optat
Pannum, & Circenses. perituros audio multos.
Nil dubium, magna est fornacula. pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,

Aiax, hoc est, periculum est, ne multi sibi inferant manus, dũ citati ad causam dicẽdã, desperãt de salute, vt pote malè sibi conscii.

Quam timeo victus ne pœnas exigat, Aiax
Vt malè defensus, curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem.
Sed videant serui, ne quid neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura vulgi.
Visne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq. illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi

Chal. Trasyllo mathematico Chaldæo vtebatur in primis Tiberius.

Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæo? vis certa pila cohortis?
Egregios equites, & castra domestica? quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Posse volunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis,
An Fidenarum, Gabiorúmque esse potestas?
Et de mensura ius dicere? vasa minora
Frangere pannosus vacuis ædilis Vlubris?

Aedilis, qui magistratus minimi erant, annonæ, mensuris & id genus præfect.

Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, vnde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.

Quid

Quid Crassos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus, nulla non arte petitus,
Magnáq; numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & vulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc vno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ,
Eloquio sed vterq; perit orator. vtrumque
Largus, & exundans letho dedit ingenij fons:
Ingenio manus est, & ceruix cæsa nec vnquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam!
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. ridenda poemata malo,
Quàm te conspicua diuina Philippica fama,
Volueris à prima quæ proxima. sæuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Dis ille aduersis genitus, fatoq; sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus gladiósque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæq; triremis
Aplustre & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiúsque, ac barbarus induperator
Erexit: causas discriminis, atque laboris
Inde habuit: tantò maior famæ sitis est, quàm
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim

Gen. Cereris Plutonem

Pueri Quinquatribus precantur à Minerua eloquẽtiam, quæ plerunq; sit perniciosa.

O fortu. carmen quod Cicero cecinit coniuratione Catilinæ oppressa.

Demosthenes, μαχαιροποιοῦ filius, hausto veneno periit.

Laudem quærere ex re bellica laboris & calamitatis plenum.

Gloria paucorum, & laudis tituliq́ cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
Discutienda valent sterilis mala robora ficus:
Quādoquidē data sunt ipsis quoq; fata sepulcris.
Expende Annibalem: quot libras in duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Aphrica Mauro
Perfusa Oceano, Niloq́ admota tepenti,
Rursus ad Æthiopum populos aliósq; Elephantos,
Additur imperiis Hispania, Pyrenæum
Transilit (opposuit natura Alpemq́ niuémq́)
Diduxit scopulos, & mentem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen vltrà pergere tendit:
Actum, inquit, nihil est ni Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cùm Getúla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? ô gloria vincitur idem
Nēpe, & in exiliū præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandúsq; cliens sedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis vltor
Annulus. I demens, & sæuas curre per Alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis,
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruaq́ Seripho.
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit vrbem,
Sarcophago contentus erit. MORS sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia. constratum classibus iisdem,
Suppositumq́ rotis solidum mare: credimus altos
Defecisse amnes, epotaq; flumina Medo

Prandente,

Ster. ficus) caprificus, quæ ex muris erūpens saxa discutit.

Annibalis insatiabilis imperandi cupiditas, sed miserabilis exitus.

Luscum.) nam fuit altero oculo captus, in Alpini transitu.

Bithyno) regi Prusiæ, ad quē confugerat.

Pell. iuue.) Alexandro Macedoni, qui cum infinitos esse mundos audiret, me miserū, inquit, qui ne vnum quidē adhuc cōsequutus sum.

Prandente,& madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta
In Corum,atque Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus,Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus,qui vinxerat Ennosigæum?
Mitius id sanè,quod non & stigmate dignum
Credidit huic quisquam vellet seruire Deorum?
Sed qualis rediit?nempe vna naue cruentis
Fluctibus,ac tarda per densa cadauera prora,
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ,multos da Iuppiter annos:
Hoc recto vultu,solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis,& quantis longa senectus
Plena malis?deformẽ,& tetrũ ante omnia vultũ,
Dissimilemq́ sui,deformem pro cute pellem,
Pendentésque genas,& taleis aspice rugas,
Quales vmbriferos vbi pandit Trabaca saltus,
In vetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina,pulchrior ille
Hoc,atque ille alio.multùm hic robustior illo:
Vna senum facies,cum voce trementia labra,
Et iam leue caput,madidiq́; infantia nasi,
Frangendus misero gingiua panis inermi.
Vsque adeo grauis vxori,natisq́,sibiq́;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso,
Non eadem vini,atque cibi torpente palato
Gaudia nam coitus iam longa obliuio:vel si
Coneris,iacet exiguus cum ramice neruus,
Et,quamuis tota palpetur nocte,iacebit.
Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canities?quid,quòd meritò suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine viribus?aspice partis
Nunc damnũ alterius.nã quæ cantãte voluptas,
Sit licet eximius citharœdus,siue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?

Medo prand. Xerxis historiã vt fabulosam notat,quæ à Græcis prodita, multa portentosa continet.

Ennosig. Neptunum.

Stulta vota lõgæ vitæ,cũ ea nihil sit miserius, & contra.

Tabraca,oppidum Africæ, vbi magna est simiarum copia.

Ramex quod Græcè, ἐντεροκήλη dicitur ab eo quòd venæ in tumescant atque intorquentur.

Aur. Iac. tibicines, qui, vt ait Horatius, trahunt per pulpita vestẽ.

Si verò & pater est comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Phariòque madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri,
Natura voluente vices, & lucis & anni:
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.

Præpostera quorundam superstitio.

Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse deos, & peierat, atque ita secum:
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus teneã, quos abnego, nummos.
Et phthisis & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Pisææ ramus oliuæ?

Lad. expeditus pauper & sanus, qualis fuit cursor ille.

Vt sit magna, tamen certè lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.

Fort. verba sunt eius, qui flagitium admisit.

Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant, tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere imo vltro ac vexare paratus.
Nam cùm magna malæ superest audacia causæ
Creditur à multis fiducia. mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, vt Stentora vincere possis,
Vel potiùs quantum Gradiuus Homericus audis
Iuppiter hæc, nec labra moues, cùm mittere vocem
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia tura soluta
Ponimus, & sectum vituli iecur albaq; porci
Omenta? vt video nullum discrimen habendũ est

Mim. fabulã, in qua introducitur seruus clamore mirabili.

Bat. pueri Samii, quæ à Polycrate erecta fuit citharœdico ornatu. Is fuit qui ab Anacreonte poëta etiam dilectus fuit, vt testatur Horatius.

Effigies inter vestras, statuámq; Batilli.
Accipe quæ contra valeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui latum plantaribus horti.
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu venam vel discipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec plana faciem contendere palma,
(Quandoquidē accepto claudenda est ianua dāno,

* aliàs, in hoc casu.

Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera, nemo dolorem
Fingit in occasu, vestem diducere summam*
Contentus, vexare oculos humore coacto
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris)
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis

χειρόγραφα schedæ propria manu cōscriptæ, quibus nos creditori obligamus.

Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq; princeps
Sardonyches loculis quæ custoditur eburnis:
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli nati infelicibus ouis?
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina confer
Conductum latronem, incendia sulphure cœpta,

Rub. donaria, quæ propter vetustatem ipsam, meritò religiosa haberi debebāt.

Atque dolo, primos cùm ianua colligit ignes.
Confer & hos veteris, qui tollunt grandia templi
Pocula adoranda rubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
An dubitas, solitus totum conflare Tonantem?

Con-

Confer & artifices, mercatoremq́ veneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Haec quota pars scelerũ quae custos Gallicus vrbis
Vsque à lucifero, donec lux occidat, audit?

Galli. Rutilius, Gallicus, sub Domitiano praefectus vrbis.

Humani generis mores tibi nosse volenti,
Sufficit vna domus: paucas consume dies, &
Dicere te miserum: postquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miretur in Alpibus? aut quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?

Infant. Mamil. In Meroe insula, foeminae mammas habent infantibus pares, vt testatur Mela Pomponius.

Caerula quis stupuit Germani lumina? flauam
Caesariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quòd haec illis natura est omnibus vna.
Ad subitas Thracum volucres, nubémque sonoram
Pygmaeus paruis currit bellator in armis:
Mox impar hosti, raptúsque per aëra curuis
Vnguibus à saeua fertur grue, si videas hoc
Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic
Quanquàm eadem assiduè spectentur praelia, ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non est altior vno.
Nullàne periuri capitis, fraudísque nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio: manet illa tamen iacturo, nec vnquam
Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita iucundius ipsa.

Sapientis est nolle vlcisci cum possit, quanquàm grauiter laesus.

Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut leuibus videas flagrantia causis:
Quantulacunque adeò est occasio, sufficit ira.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex vicinus Himetto:
Qui partem acceptae saeua inter vincla cicutae
Accusatori nollet dare, plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes

Senex Socrates, cuius patientia multis exemplis probata est.

Prima docens rectum sapientia: quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq; voluptas
Vltio. continuò sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quã fœmina. cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos? & surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò sæuior illis,
Quas & Caditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus
Nocte, dieq; suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quòd dubitaret
Depositum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando. quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, moribus: & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas:
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet. cedò, si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus vt morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo: sed viua misellus
Expuit, Albani veteris pretiosa senectus
Displicet. ostendas melius. densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta falerno.
Nocte breuem si fortè indulsit cura soporem,
Et toto versata toro iam membra quiescunt,
Continuò templum & violati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus vrget,
Te videt in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi sunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum

Cõscientia satis graue supplicium est sontibus.

Pyth Historiã de Glanco Lacedæmonio prolixè tractat Herodotus lib. 6. quã hic poeta obiter indicauit.

Pœnæ, quib. laborãt ii, qui sibi sunt malè cõscii, aut certè mali aliquid versant in animo.

Ima. huma. venerabili & diuina specie, vt Suet. in Claudio.

Cùm tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Prætereà lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere Galli
Non audent quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? vel quæ non dignior hostia vita?
Mobilis, & varia est fermè natura malorum:
Cùm scelus admittunt, superest constantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominũ est, quẽ tu contentũ videris uno
Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Ægæi rupem, scopulosq; frequentes
Exulibus magnis: pœna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tyresiam quenquam esse deorum.

Lateris dolor, quem Græci πλευρῖτιδα appellant.

Qui semel assueuit vitiis, nõ facilè se posteà ab illis abstinere potest, donec pẽdeat, aut strang uletur.

SATYRA XIV.

Ad Fuscinum in parentes, qui liberos suos sceleratis moribus corrumpunt, quos optimis exemplis debebant formare & prouocare ad meliora.

Plurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra.
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus.

Quæ monstrant ipsi pueris, traduntq́ parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq́ eadem mouet arma fritillo.
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente.
Et, cana monstrante gula, cum septimus annus
Transierit, puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & magna non degenerare culina.

Filii non docentur humanitatem & clementiam, sed potius crudelitatem & tyrannidem in seruos.

Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq́ animos seruorum, & corpora nostra
Materia constare putat, paribúsque elementis:
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Cōparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.

Afficiunt, i. delectant, hoc quidem in loco, est autem verbum medium.

Qui suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas vt non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.

Natura faciles sumus ad vitia.

Sic natura iubet, velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica; magnis
Cum subeant animos authoribus. Vnus, & alter
Forsitā hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan:
Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.

Titan. Prometheus Iapeti filius, Titanis nepos.

Abstine

Abstineas igitur damnis huiusce, etenim vel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus: & Catilinam
Quocunq. in populo videas, quocunque sub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vsquam.
Nil dictu fœdum, visúque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.

Ad deteriora faciles sumus nostra sponte quẽadmodum probat exemplum, quod Catilinas & seditiosos vbique facilè inuenias: Brutum aut Catonem, non ita.

Nam si quid dignum censoris feceris ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantũ,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cùm
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem libertatemq́; parentis,
Cùm facias peiora senex? vacuumq́; cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo cessabit nemo tuorum:
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, vasa aspera tergeat alter.
Vox domini fremit instantis, virgámque tenentis
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,

Cucurbita phreneticis solet admoueri, occipitio inciso, cucurbitula si neq. mens constet, neque somnus nec autor [illegible] Cel.

Nec perfusa luto sit porticus, & tamen vno
Semodio scobis hæc emendat seruulus vnus:
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitióque carentem?
Gratum est, quòd patriæ ciuem, populóque dedisti,
Si facis, vt patriæ sit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.

Pulchrum est gignere pueros, si ita educantur, vt reipub. sint vtiles.

Plurimũ enim intererit quib artibus, & quib. hũc
Moribus instituas. serpente ciconia pullos (tu
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq; relictis

Vt ciconiarũ pulli à teneris assuefacti, colubris vescuntur, sic liberi tales euadunt, quales à parẽtibus instituũtur.

Ad fœtus properat, partémq; cadaueris affert:
Hic est ergo cibus magni quoq; vulturis, & se
Pascentis propria cùm iam facit arbore nidos.
Sed leporẽ aut capream famulæ Iouis, & generosæ
In saltu venantur aues, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cùm se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam,
Quam primùm rupto prædam gustauerit ouo.

Cur. lit. sunt qui putent Iuuenalem allusisse ad nomẽ Caietæ, nam curua Caietas Lacones appellant, autor Strabo.

Ædificator erat Centronius, & modò curuo
Littore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis, longéq; petitis
Marmoribus, vincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado vincebat Capitolia nostra Posides.
Dum sic ergò habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore villas.

In superstitionem Iudæorum occasione sumpta à patribus superstitiosis, qui filios suo exemplo, in Iudaismum inducunt.

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt.
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; volumine Moses:
Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
Ignaua, & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam

In

Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
FALLIT *enim vitium specie virtutis,& umbra,*
Cùm sit triste habitu,vultúq; & veste seuerum.
Nam dubiè tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo,& rerum tutela suarum
Certa magis,quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens,aut Pōticus.adde quòd hūc,de
Quo loquor, egregium populus putat,atq. verendū
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris.
Sed crescunt quocunq.modo maioráque fiunt
Incude assidua,sempérq.ardente camino.
Et pater ergo anini felicis credit auaros,
Qui mirantur opes,qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant:iuuenes hortantur vt illam
Ire viam pergant,& eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorū elementa,his protinus illos
Imbuit,& cogit minimas ediscere sordes.
Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Seruorum ventres modio castigat iniquo
Ipse quoque esuriens:neque enim omnia sustinet
Mucida cærulei panis consumere frusta (vnquam
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri,necnon differre in tempora cœnæ
Alterius,concham æstiui cum parte lacerti
Signatam,vel dimidio,putríq.siluro
Filáque sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit,
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cùm furor haud dubius,cū sit manifesta phrenesis,
Vt locuples moriaris egenti viuere fato?
Interea pleno cùm turget sacculus ore, (crescit,
CRESCIT *amor nummi , quantum ipsa pecunia*
Et minus iam optat,qui non habet.ergo paratur
*Altera villa tibi,*cùm rus non sufficit vnum,*
Et proferre libet fines.maiórq.videtur,

Fallit enim. iuxta illud. Decipimur specie recti.

Ponticus, qui apud Colchos seruabat aureum Vellus,à Phryxo suspēsum.

Secta,à sequēdo, quæ propriè est philosophorum,autor Seneca.

Minutal.condimenti genus, quod ex reb. minutim concisis conficiebatur.

De ponte mēdicus,nā in pōtibus mendicant stipem.

* *alias cui*

Seges à serendo, est fructus, & terra quæ seritur.

Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua.
Quorum si pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad virides huius mittuntur aristas:

Tunicā, verba auari quid iuxta illud Horatii, Populus me exsibilat, ait: at mihi plaudo ipse domi.

Nec prius inde domum, quàm tota noualia sæuos
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quàm multi talia plorent.
Et quot venales iniuria fecerit agros,
Sed qui sermones? quæ fœda buccina famæ?
Quid nocet hæc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.

Ex priscorum frugalitate ostendit temporis sui factum & auaritiam: nam cū ætate & bellorū cōfecti essent, bene secum agi putabant, si vno aut altero iugero agri donarentur.

Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiósq; Molossos
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa vnquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ. saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbámque casæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, vnus
Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum

Non facilè potest quispiam iustè, & citò ditescere.

A scrobe, vel sulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.

Cuiusmodi præceptis veteres liberos suos exhortati sint.

Inde ferè scelerum causa, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm sæua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri. sed quæ reuerentia legum?

Quis

Quis metus, aut pudor est vnquā properātis auari?
Viuite contenti casulis, & collibus istis,
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinúsque senex: panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis. laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines veteris fastidia quercus.
Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet Euros
Pellibus inuersis, peregrina, ignotáq; nobis
Ad scelus, atque nefas, quodcunq; est, purpura ducit,
Hæc illi veteres præcepta minoribus. at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges: aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, narésque pilosas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piger, & trepido soluunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares, quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim vltra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet. illa tuo sententia semper in ore
Versetur diis atque ipso Ioue digna, poetæ:
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem.
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ,
Talibus instantem monitis quemcunque parentem
Sic possum affari: dic ô vanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro

Ambitio causa omniũ scelerum.

Vitem. Centurionis munus, qui vitem gestat.

Sol. si non sis animosus in bello.

Sét. Poetæ Ennii, cuius est versus ille, Vnde habeas, &c. Quid opus est iuuentutem instiges, cùm per se ad vitia sit procliuis, & te in ea re facilè superabit?

Discipulum. securus abi, vinceris vt Aiax
Praeteriit Telamonem, vt Pelea vicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuae mala nequitiae, cùm pectere barbam
Cœperis, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, vendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens arámq; pedémq;.
Elatam iam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quae terraq; mariq;
Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor: haec ego nunquã
Mandaui, dices olim, nec talia suasi:
Mentis causa malae tamen est, & origo penes te.
Nam quisquis magni census praecepit amorem,
Et laeuo monitu pueros producit auaros.
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo. quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeò indulgent sibi latiùs ipsi.
Cùm dicis iuueni, stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui:
Et spoliare doces, & circunscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere: quarũ amor in te est,
Quantus erat patriae Deciorũ in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Graecia vera, Menœceus:
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuò, tanquam & tubicen surrexerit vna.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem latè, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidúmq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.

Quib dig qua si dicat, aconito infectis fœminis, vel tãctu praesẽtissimo veneno, autor Plinius.

Et qui. Quidã putant hunc versum esse nothum.

Cùm pater stultum esse ait, beneficiũ amico praestare, in causa est, vt filius sordidus sit.

Menœceus Thebanus, qui ex oraculi monitu pro salute patriae, spõte se trãsfixit, & in medias hostium acies coniecit, vt scribit Papinius lib. 10. Theb.

Nota

Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos: morieris stamine nondum
Abrupto iam nunc obstas, & vota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina senectus.
Ocyus Archigenem quære, atq; eme, quod Mithri-
Composuit. si vis aliam decerpere ficum, (dates
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendū est,
Sorbere ante cibū quod debeat aut pater, aut rex,
Monstro voluptatem egregiam, qua nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constans
Incrementa domus, æratæ multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castorā nummi,
Ex quo Mars vltor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora, quiq; solent rectum descendere funem:
Quàm tu, Corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro
Perditus? à Siculis saccis mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiqua de littore Creta
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagœnas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq; famémque
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius, aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare plus hominū est iā
In pelago. veniet classis quocunq; vocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Gætulaq; tantùm
Æquora transiliet, sed longè Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est vt tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidaq; superbus aluta

Cast. apud mēsarios, qui in foro erant, vbi erat ædes Castoris & Pollucis.

Cory. piratica, quales sunt Cilices.

Passum, vini genus, quod ex Creta potissimum mittebatur: fit autem ex vuis ad solem passis & arefactis, vnde nomen habet.

Oceani monstra & iuuenes vidisse marinos.
Non vnus mentes agitat furor: ille sororum
In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni:
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum: parcat tunicis licèt, atque lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet.
Ad summum latus, & tabula distinguitur vnda,
Cùm sit causa malitanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciésque minutas.
Occurrunt nubes & fulgura, soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisque coemptor.
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Æstiuum tonat: infelix hac forsitàn ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctúque premetur
Obrutus, & zonam laua, morsúque tenebit.
Sed cuius votis modò non suffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila voluit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguúsque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metúque
Seruantur: misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis vigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signísque suis, Phrygiáque columna,
Atque ebore, & lata testudine: dolia nudi
Non ardent Cynici: si fregeris, altera fiet
Cras domus, atque eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cùm vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam.

Cum multa sint insaniæ genera, sua quadam insania laborat auarus.

Concisum περίεργοις pecuniæ, quæ variis titulis & imaginibus signatur.

Zonam, crumenulam, in qua aurum recondebant, & ea se præcingebant.

Alexander vidit Diogenem se feliciorem, qui nihil cuperet, cùm ipse vno mundo non esset contentus.

In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt.
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt antè penates:
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere: misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoq; si rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum impleui gremium si panditur vltra:
Nec Crœsi fortuna vnquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi.
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs vxorem occidere iussus.

Othon. qui tulerat legem ne quis sederet in 14 gradibus, nisi qui quadringenta sestertia haberet.

SATYRA XV.

Ad Volusium Bithynicum, de immanitate & substitutione Ægyptiorum, qui præpostera religione feras colunt, homines iugulant: ferinis carnibus abstineant, humanis vescantur.

QVis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc: illa pauet saturam serpentibus ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicæ resonant vbi Memnone chordæ,
Atq; vetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cæruleos, hic piscem fluminis: illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam:
Porrum, & cæpe nefas violare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis vesci licet. attonito cùm
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam

Ea quæ Vlysses narrabat Alcinoo, etsi fabulosa erant, tamen minus erant atrocia, quam quod narrabo.

Mouerat, vt mendax aretalogus in mare nemo
Hunc abicit, sæua dignum, veráque Charybdi,
Fingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa,
Cyanes, plenos & tempestatibus vtres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putauit?
Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimũ qui
De Corcyræa temetum duxerat vrna.
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem sed nuper Consule Iunco
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti:
Nos vulgi scelus & cũctis grauiora cothurnis. (uas
Nã scelus (à Pyrrha quãquam omnia syrmata vol-
Nullus apud tragicos populus facit) accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus:
(Ardet adhuc Cõbos, & Tentyra: summus vtrinq;
Inde furor vulgò, quod numina vicinorum
Odit vterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit) sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilarémque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentiret positis ad templa, & compita mensis,
Peruigilĩq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit. horrida sanè
Ægyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde quòd & facilis victoria de madidis, &
Blæsis, atque mero titubantibus. inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ:

Coptus cõmune Arabum & Aegyptiorum emporium.

Odium inter Aegyptios ob religionẽ. Nã qui Cõbi habitant Crocodilum colunt, qui verò Tentyram, accipitrem.

Ripa.

Canop. vbi tẽplũ erat Serapidis, ad cuius sacra magna vis hominum confluebat, nõ sine nequitia.

Hinc

Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit. oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cùm videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ob omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem:
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus venisset ad vmbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lacrymas, vt primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euersa, & flammis Asiam, ferróque cadentem.
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et ruit aram summi Iouis, vt vetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille vtcunque hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc vixerat vxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem vox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia vltima vitæ.
Exilium, & carcer, Minturnarúmq; paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,

A Corn. Nestor enim tres hominum ætates vixisse creditur.

Alius. Laertes Vlyssis pater, qui errante Vlysse se in agro macerabat, ac Iouem rogabat, vt animam è corpore educeret: autor Homer.

Can. Hecuba Priami vxor in canem conuersa.

Min. pal. vbi latuit C. Marius, vnde extractus est, & postea exul in Aphrica mendicauit.

Cùm de Theutonico vellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas:sed multæ vrbes,& publica vota
Vicerunt.igitur fortuna ipsius,& vrbis
Seruatum victo caput abstulit.hoc cruciatu
Lentulus hac pœna caruit,ceciditq; Cethegus
Integer,& iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris,maiore puellis
Murmure cùm Veneris fanũ videt anxia mater,
Vsque ad delicias votorum,cur tamen, inquit,
Corripias?pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem,Lucretia qualem
Ipsa habuit:cuperet Rutila Virginia gibbum
Accipere,atque suam Rutilæ dare.filius autem
Corporis egregij miseros,trepidósq; parentes
Semper habet,rara est adeò concordia formæ
Atque pudicitiæ,sanctos licèt horrida mores
Tradiderit:domus,ac veteres imitata Sabinas.
Præterea castum ingenium,vultumq; modestum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu(quid enim puero conferre potest plus
Custode,& cura natura potentior omni?)
Non licet esse viros:nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes,
Tanta in muneribus fiducia:nullus ephebum
Deformem sæua castrauit in arce tyrannus,
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem,vel
Strumosum, atque vtero pariter , gibboq; tumentẽ.
Nunc ergo iuuenis specie lætare tui;quem
Maiora expectant discrimina,fiet adulter
Publicus,& pœnas metuet quascunque mariti
Exigere irati:nec erit felicior astro
Martis,vt in laqueos nũquã incidat: exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex vlla dolori
Concessit.necat hic ferro,secat ille cruentis

Verber-

Cùm Põpeius Neapoli ægrotaret,vota publicè suscepta sunt in eius salutem,vt bello ciuilis & multis malis reseruatus videatur.

Virginia, virgo plebeia, quæ ob pulchritudinem perit cæsa à patre cùm illam Appius decemuir stuprare vellet.

Si quis etiam benignitate naturæ sit castus & pudicus, tamen ob formam plerunque periclitatur.

Imitatio Horatiana ex secundo Sermo. Hic se præcipitẽ tecto dedit,ille flagellis ad mortem cæsus.

Verberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ: mox cùm dederit Seruilia nummos,
*Fiet & illius, quam non amat, *eruet omnem* * exuet
Corporis ornatum. quid enim vlla negauerit vdis
Inguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.
Nec Sthenobœa minus, quàm Cressa excanduit, & se
Concussere ambæ, mulier sæuissima tunc est,
Cùm stimulos odio pudor admouet. elige quidnam
Suadendum esse putas, cui nubere Cæsaris vxor
Destinat. optimus hic, & formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato
Flammeolo, Tyriusq́; palàm genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas:
Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic,
Ni parêre velis, pereundum est ante lucernas:
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota vrbi & populo contingat principis aures.
Dedecus ille domus sciet vltimus. interea tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq́; putaris,
Præbēda est gladio pulchra hæc, & candida ceruix:
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq́; sit vtile nostris.
Nam pro iucundis aptissima quæque dabunt Dÿ,
Charior est illis homo, quàm sibi nos animorum
Impulsu, & cæca, magnâque cupidine ducti

Sthenobœa vxor Præti regis, quæ Bellerophontem perdidit.

C. Sylius formosissimus, vt scribit Tacitus, cùm in eum exarsisset Messalina, Claudii vxor, coactus est dimissa vxore sua, Claudio Hostiam profecto palam Messalinā ducere: vnde mox re cognita, Sylius interfectus est.

Homo diis charior quàm sibi ipsi.

Coniugium petimus, partúmque uxoris: at illis
Notum qui pueri, qualísq; futura sit uxor.
Vt tamen & poscas aliquid, vouéasque sacellis
Exta, & canduli diuina tomacula porci,
Orandum est vt sit mens sana in corpore sano,
Quid à diis potissimùm petendum.
Fortem posce animum, & mortis terrore carentē,
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sauósque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare: semita certè
Vnica via ad beatam vitam per virtutem.
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.
N*VLLVM numen abest, si sit prudentia: sed te*
Nos facimus fortuna Deam, cœlóque locamus.

SATYRA XI.

Ad Persicum amicum suum, quem frugali conuiuio inuitarat, contra eos, qui exquisitiùs lautiúsque comessentur, quàm facultates ferant.

Atticus eximiè si cœnat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens. quid enim maiore cachinno
Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum valida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dúmque ardens sanguine, fertur
(Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno)
Scripturus leges, & regia verba lanistæ.
Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo viuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliúsque miserrimus horum,
Et citò casurus iam perlucente ruina.

Interea

Interea gustus, elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
Attendas, magis illa iuuant, quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summã
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile: sic veniunt ad Miscellanea ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Lybia sit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus. è cœlo descendit γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum, & memori tractandum pectore. siue
Coniugium quæras, vel sacri in parte Senatus
Esse velis (nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traducebat Vlysses
Ancipitem) seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas, te consule: dic tibi qui sis;
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noscenda est mensura tuæ spectandaq; rebus
In summis minimisq; etiam cùm piscis emetur;
Ne mullum cupias, cùm sit tibi gobio tantùm
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula, manet exitus, ære paterno
Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris atq;
Argenti grauis & pecorum agrorumq; capacem?
Talibus à dominis post cuncta nouissimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
** Hi plerunq; gradus: conducta pecunia Romæ,*
Et coram dominis consumitur, inde vbi paulùm
Nescio quid superest, & pallet fœnoris auctor,

Miscel. ludi hoc est, absumptis opibus, coguntur fieri ludii & histriones, quales solent conuenire in Miscellis ludis.

Apophthegma illud inquit, nosce teipsum, non solum ad corporis staturã aut formam pertinet, sed ad omnia vitæ officia, vt nihil supra vires attentes: è cœlo autem demissum putabatur, quòd esset in templo Apollinis Delphici aureis literis inscriptum, consecratúmque.

* Impudentia nepotũ, ubi sua decoxerint, & ob æs alienum coguntur fugere, nihil curat.

G 3

Qui vertêre solum, Baias, & ad ostia currunt.
Cedere namq; foro iam tibi deterius, quàm
Exquilias à feruenti migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus vno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex vrbe pudorem.
Experiere hodie, nunquid pulcherrima dictu
Persice, non præstem vita, nec moribus & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
*Coram aliis dictem puero sed in * ore placentas.*
Nam cùm sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hospes & ipse tamen contingens sanguine cœlum,
Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino veniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, inscius herbæ.
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quam sanguinis, & montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia præterea, tortéq; calentia fœno
Oua adsunt, ipsis cum matribus. & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuæ.
Signinum, Syriumq; pyrum de corbibus iisdem:
Aemula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
* *Hæc olim nostri iam luxuriosa senatus*
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto,
Ipse focis breuibus ponebat oluscula. quæ nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calida sapiat quid vulua popina.
Sicci terga suis rara pendentia crate
Moris erat quondam festis seruare diebus.

* aure

Accipiam te eo apparatu, quo Euander Herculem & Aeneam, nimirū frugaliter.

Asparagi, herba, quam quidam corrudā vocant, dicta à caulis asperitate, teste Varrone.

* Hæc cœna nostra, olim fuisset lauta: nam Curius Dentatus ipse herbis & rapis nonnunquam vescebatur.

Et na-

Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter consulis atque
Castrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.

Frugalitas priscorũ Romanorum.

Cùm tremerent autem Fabios, durúmque Catonẽ,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq́; seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Troiugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & paruis frons aerea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.

Lecti olim nõ erant vt nunc pretiosi & fabrefacti.

Tales ergo cibi, qualis domus atque supellex.
Tunc rudis, & Graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus: cælatáq; cassis
Romuleæ simulacra feræ mansuescere iussa
Imperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
Pendentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.

Milites nõ studebãt tantum supellectilis splendori, quantum armorum suorum cælaturis

Ponebant igitur Thusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestas præsentior, & vox
Nocte ferè media, mediámque audita per vrbem
Littore ab Oceani Gallis venientibus, & diis
Officium vatis peragentibus his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
Fictilis, & nullo violatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostráque ex arbore mensas,
Tempora viderunt: hos lignum stabat in vsus,

Tusc. cat fictili Nã vasa Aretina præcipue laudantur. Religio purior erat, & dii magis propitii, tametsi minori apparatu colerentur.

Annosam si fortè nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putère videntur
Vnguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur & magno sublimis pardus hiatu

Syene, insula in Aethiopiæ finibus, in qua magna vis elephantorum nascitur.

Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graues hinc surgit orexis:
Hinc stomacho bilis (nam pes argenteus illis)
Annulus in digito, quòd ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. adeò nulla vncia nobis
Est eboris, nec tessella, nec calculus ex hac

Tessellæ, talis à tessera deflexum.

Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea. non tamen his vlla vnquam obsonia fiunt
Rancidula haud ideò peior gallina secatur.
Sed nec structor erit cui cedere debeat omnis

Tripherus hic docebat artē structoriam in Suburra, & secandi gestus cultro & ligneis ferculis repræsētabat.

Pergula, discipulus Tripheri doctoris: apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat vlmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus Aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atque à frigore tutus.
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
Quisquā erit & magno: cùm poscis, posce Latinè.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atque hodie tantùm propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci:
Suspirat longo non visam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desiderat hædos.

Ingenui

Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura vestit.
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec vellendas iam praebuit alas,
Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
Nãque vna atq; eadem vini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatae
Ad terram tremulo descendant clune puellae,
Irritamentum Veneris languentis & acres
Divitis vrticae: maior tamen ista voluptas
Alterius sexus, magis ille extenditur, & mox
Auribus, atque oculis concepta vrina movetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
Fornice mancipium, quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem:
Namque ibi fortunae veniam damus (alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus) haec eadem illi
Omnia cùm faciant hilares, nitidiq; vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis
Et gratam requiem dona tibi quando licebit
Per totam cessare diem: non fœnoris vlla
Mentio, nec prima si luce egressa, reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat vxor,
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatásque comas, & vultum, aurémque calentẽ.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,

Puerũ simplicem, & modestum, multis circumstantiis describit.

Gadita. Gaditanae saltationes, molles & lasciviae in cõuiuiis adhibebãtur, ad exhilarãdos conuiuarum animos.

Πήδημα genus saltationis Laconicae, in qua pedes in orbem ad nates torquebãtur: de qua Lucianus in libello περὶ ὀρχήσεως.

Hortatur cõuiuã suum ad hilaritatem & animi trãquillitatem, omissis curis, & suspicionibus.

Pone domũ, & seruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
Interea Megalesiacæ spectacula palmæ,
Idæum solenne colunt: similisque triumpho
Prædo caballorum prætor sedet: ac mihi pace
Immensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurẽ
Percutit, euentum viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam, attonitamq; videres
Hanc vrbem, veluti Cannarum in puluere victis
Consulibus spectent iuuenes: quos clamor, & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiátque togam iam nunc in balnea salua
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam: facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna. voluptates commendat rarior vsus.

Viri, pã. factionis Prasinæ cui fauebat bona pars ciuitatis.

SATYRA XII.

Ad Coruinum cui scribit se pro salute Catulli amici, qui naufragus enatauerat diis vota soluturum, at obiter in captatores testamentorum, nominatim Næuium & Histrum Pacuuium, qui ex eo quæstu ditati erant.

NAtali, Coruine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat: niueam reginæ cædimus agnam.
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat:
Quippe ferox vitulus templis maturus, & aræ,
Spargendúsq; mero, quem iam pudet vbera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,

Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendáq; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici,
Nam præter pelagi casus & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube vna, subitúsque antennas impulit ignis,
Cùm se quisque illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poetica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeò medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptam,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, vrnæ cratera capacem.
Et dignum sitiente Pholo, vel coniuge Fusci.
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.

Amici, Catulli, vt paulò pòst testatur.

Poet. surg. Tā sæua fuit illa tēpestas, quàm ea quæ à poetis describi solet, cū per cōtentionē exaggerant rem.

Alias, vestes Bæticas, quæ ex natiua lana texebantur citra tinctoris operam.

Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebúsque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt,
Iactatur rerum vtilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis vrgentibus, illuc
Decidit, vt malum ferro summitteret ac se
Explicat angustum, discriminis vltima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda,
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagænæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam iacuit planum mare, tẽpora postquam
Prospera vectoris, fatumq; valentius Euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura
Ventus adest inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat vnum
Velo prora suo iam deficientibus Austris,
Spes vitæ cum sole redit. tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes præclara Lauino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam, non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit. sed trunca puppe magister
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc stagnante sinu gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.

Ite igi-

Emp. O. Phillippus Amynthæ filius, qui Olynthũ Thraciæ ciuitatem, auro à Lascheне proditore redemit.

Dig. Allu lit ad dictũ philosophi cuiusdã, qui cũ audisset nauem triũ digitorũ esse crassitudine, tantum, inquit, à morte absunt qui nauigãnt.

Cand. Albam intelligit, quæ ab alba porca, quæ triginta peperit fœtus albos, & ipsa Alba denominata est. autor Varro.

Ite igitur pueri, linguis, animisq; fauentes,
Sertáq; delubris, & farra imponite cultris.
Ac molles ornate focos, glebamq; virentem:
Iam sequar, & sacro, quod præstat, ritè peracto,
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribus paternis
Thura dabo, atque omnes violæ iactabo colores,
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine. Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet hæredes. libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili. verùm hæc nimia impensa, coturnix
Nulla vnquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis vestitur tota tabellis
Porticus existunt qui promittant Hecatomben,
Quatenus hic non sunt nec venales Elephanti,
Nec Latio, aut vsquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato: siquidem Tyrio seruire solebant
Annibali, & nostris ducibus, regiq; Molosso
Horum maiores, & dorso ferre cohortes,
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmã.
Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Hi-
Pacuuiũ, quin illud ebur ducatur ad aras, (*strũ*
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra,
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vouebit
De grege seruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas: & si qua est nubilis illi

Ling. fauen. Verba, quibus in sacris silentium indicebatur: sic Tibullus: linguæ vir, mulierq. faue.

Nemo suspicetur, me id agere, vt capiem hominẽ: nam orbus non est, neque admodum locuples.

ἑκατόμβη sacrificium dictũ à numero boũ, quod genus describit Iul. Capitolinus in vita Maximi & Balbini.

Tanta est captatoru[m] improbitas, vt vel propriæ filiæ non parcant, si per leges liceret, modo spes prædæ affulgeat.

Imponet vittas: & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates: nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit: ille superbus
Incedet, victis riualibus: ergo vides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Micenis.
Viuat Pacuuius, quæso, vel Nestora totum
Possideat, quantum rapuit Nero montibus aurum:
Exæquet: nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

SATYRA XIII.

Ad Caluinum, quem consolatur vehementer dolentem propter pecuniam, ab eo apud quem deposuerat, sibi abnegatam, dicens non carere supplicio eum, qui fidem non seruat. Nam vt maximè hominum iudicium euadat, talis conscientiæ carnificinam non euadet.

EXemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc vltio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis Prætoris vicerit vrnam.
Quid sentire putas omnes, Caluine, recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior:
Tu quamuis leuium minimam, exiguámq; malorum

Particu-

Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus: sacrum tibi quòd non reddat amicus
Depositum? stupet hæc. qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio Consule natus?
At nihil in melius tot rerum proficit vsu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ sapientia. DICIMVS autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec iactare iugum vita didicere magistra.

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunæ insultibus.

Quæ tam festa dies, vt cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
RARI quippe boni: numero vix sunt totidē, quot
Thebarum portæ, vel diuitis ostia Nili.

Rari. alludit ad Græciæ sapientes qui numero septem fuere vt Thebis Bœotiis portæ, & Nili ostia.

Nona ætas agitur, peioraq; secula ferri
Temporibus: quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fæsidium laudat vocalis agentem
Sportula: dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moueat, cùm
Exigis à quoquam ne peieret, & putet vllis
Esse aliquod numen templis, araq; rubenti?
Quondā hoc indigenæ viuebant more prius, quàm
Sumeret agrestem posito diademate falcem

Indigenæ, qui Græcè vocantur αὐτόχθονες.

Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cælicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis vxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisque deus, nec turba deorum
Talis, vt est hodie, contentaq; sydera paucis
Numinibus miserum vrgebant Atlanta minori

Hercu. vxor, Hebe Iouis, & Iunonis filia, quæ cum Ganymede est dus à cyathis.

Hinc ieiunum odium, sed iurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus: hæc tuba rixæ.
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sæuit nuda manus. pauca sine vulnere malæ,
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer. aspiceres iam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et sanè quòd tot rixantis millia turbæ:
Sic viuunt omnes, ergo acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela: nec hunc lapidē, quali se Turnus, & Aiax,
Et quo Tydides percussit pondere coxam
Aenea, sed quem valeant emittere dextra
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
Nam genus hoc viuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo Deus quicunque aspexit, ridet, & odit.

Contētionem illam iocum arbitrantur, nisi aliquot pereant. Turnus, Æne. 12. Aiax in Hectorem Iliad. 7. & Diomed. in 5. saxum miræ magnitudinis in Æneam misit.

A diuerticulo repetatur fabula, postquàm
Subsidiis aucti pars altera promere ferrum
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fuga celeri præstantibus omnibus instant
Qui vicina colunt vmbrosæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturq;: ast illum in plurima sectum
Frusta ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum vsque adeo, tardūq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.

Palm. quæ & in Ægypto, vbi Tentyra est, optima prouenit.

Hinc gaudere libet, quòd non violauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus

Exaggeratio sceleris.

I

Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor. sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quaeras, & dubites, an
Prima voluptatum gula senserit. vltimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore ductis

Vasc. à Sertorio obsessi, ne fidem Po. Ro. violarent, cadaueribus vescebãtur, dum fame vrgerẽtur, vt scribũt Plutarchus & Appianus.

Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, vt fama est, alimentis talibus vsi
Produxere animas. sed res diuersa, sed illic
Fortunae inuidia est, bellorumq́; vltima, casus
Extremi longè dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modò dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cũcta animalia. quicquid
Cogebat vacui, ventris furor hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserãtibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua, quisnam hominũ veniã dare, quisue deorũ
Viribus abnuerit: dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,

Zeno qui pro vita tuẽda, ab honesto recedẽdũ non putat.

Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis praecepta monent, nec enim omnia, quadã
Pro vita facienda putat, sed Cantaber vnde
Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrasq́; habet orbis Athenas.

Thule, insula vltima ad Septentrionem.

Gallia causidicos docuit facunda Britannos.
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus: & par
Virtute atque fide, sed maior clade, Saguntus

Meo. Taurica regio in Chersoneso ad ostia Maeotidis [illegible]. est, vbi Dianae immolabantur hospites.

Tale quid excusat, Maeotide saeuior ara
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix, homines (vt iam quae carmina tradunt
Digna fide credas): tantùm immolat, vlterius nil,
Aut grauius cultro, timet hostia. quis modo casus
Impulit hos, quae tanta fames, infestaq́; vallo

Arma

Arma coegerunt, tam deteſtabile monſtrum
Andere? anne aliam terra Memphitide ſicca
Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones vnquam,
Sauromatæq; truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſæuit rabie imbelle, & inutile vulgus
Paruula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et breuibus picta remis incumbere teſta,
Nec pœnam ſceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt,
Et ſimiles ira, atque fames. molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
*Quæ lacrymas dedit: hæc noſtri pars * optima ſen-*
Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici, (*ſus*
Squaloremq; rei, pupillum ad iura vocantem
Circumſcriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cùm funus adultæ
Virginis occurrit: vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atque exercendis, capiendisq; artibus apti,
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent prona & terram ſpectantia, mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantũ animas, nobis animũ quoq;, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum, & migrare vetuſto
De nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
Ædificare domos, laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis

Saur. Græcis ſunt ii qui Latinè Sarmatæ vocantur.

Natura ad humanitatem naſcimur.

*alias: intima, vt lacrymis penitiſſimos affectus exprimi intelligas.

Minor igne, iunior quã qui cremari meruerit. Nã ſcribit Plin. lib. 7. priſcis fuiſſe morem, hominem priuſquàm edito dente non cremari.

Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem.
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque vna portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sæuis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda
Produxisse parum est, cùm rastra, & sarcula tãtũ
Assueti coquere, & marris, ac vomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos quorum non sufficit ira,
Occidisse aliquem: sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tãquã homine, & vẽtri indulsit non omne legumẽ?

Peius conuenit hominibus inter se, quàm inter belluas ferocissimas.

Tanta est hominum inter se atrocitas, vt non contenti sint mutua cæde, nisi etiam se mutuò deuorent.

SATYRA XVI.

Ostendit quanta commoda & priuilegia leges & imperatores iis, qui militiam sequuntur, indulserint.

QVis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tyronem porta secundo
Sydere plus etenim fati valet hora benigni,
Quàm si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primùm communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: imò & si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,

Et

Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire volenti:
Calceus,& grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum,& more Camilli
Seruato,miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis.iustissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite,nec mihi deerit
Vltio.si iustè defertur causa querelæ,
Tota cohors tamen est inimica,omnésq; manipli
Consensu magno Officium curabitis,vt sit
Vindicta grauior,quàm iniuria?dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cùm duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum.quis tam procul absit ab vrbe?
Præterea,quis tam Pylades molem aggeris vltra
Vt veniat?lacrymæ siccentur protinus,& se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem,iudex quem dixerit,audeat ille
Nescio quis,pugnos vidit qui,dicere vidi:
Et credam dignum barba,dignumq; capillis
Maiorum.citius falsum producere testem
Contra paganum possis,quàm vera loquentem
Contra fortunam armati,contraq; pudorem.
Præmia nunc alia,atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum conuallem ruris auiti
Improbus,aut campum mihi si vicinus ademit:
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit plus annua libo:
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit,qui lites inchoet,annus
Totius populi:sed tunc quoque mille ferenda
Tædia,mille moræ,toties subsellia tantùm
Sternuntur:iam facundo ponente lucernas

Bar. Centurio & miles datur militi iudex,ex instituto Camilli, ne miles extra castra in ius vocaretur.

Vagel.causidici audacissimi, qui vel causas periculosas suscipiebare

Pagan. cum qui miles non est, nam apud iurisconsultos opponuntur paganus & miles.

An tot. vix tandem, nisi post longum interuallum, conueniunt iudices, neque semper ius dicunt.

Ex filiisfamilias tantum militi, viuo patre testari conceditur, & quod parauit peculium in eius arbitrio esse, vt est apud iurisconsultos.

Caditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentâque fori pugnamus arena,
Ast illis, quos arma tegunt, & baltheus ambit,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis prætereà testandi militibus ius
Viuo patre datur: nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, castrorúmque æra merentem
Quamuis iam tremulus captat pater, hunc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certè ducis hoc referre videtur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

FINIS.

A. PER-

A. PERSII VITA.

AVlus Persius Flaccus, vt autor est Eusebius, Volaterris Hetruriæ ciuitate natus est quod & ipse videtur innuere, cùm ait satyra sexta:

--Mihi nunc Ligus in ora
Intepet, hybernatq; meũ mare, quà latus ingens
Dãt scopuli. & multa littus se valle receptat.

Lunai, &c. Describit enim portum Lunæ, quod oppidum est in Hetruria, quò secesserat: & mare suum vocat, nimirum se Hetruscum significans. Natus est vt quidam volunt, sub Tiberio principe, eius imperij anno xxi. mortuus Neronis nono, cùm ageret tricesimum ætatis suæ annum. Romam literarum causa profectus, sumpta virili toga, Cornuto Philosopho dedit operam, quem præcipuè obseruabat, vt ipse testatur Satyra quinta,

Cum primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bulláque succinctis laribus donata pependit,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu.

Amicos in primis coluit Minutium Macrinum equestris ordinis principem, & Cæsium Bassum poetam Lyricum. Præter has Satyras, nihil scripsisse testatur Quintilianus lib. de cimo de Satyra loquens, in hanc sententiam: *Multum & vera gloria, quamuis vno libro Persius meruit.*

Et Martialis,

Sæpius in libro memoratur Persius vno
Quàm leuis in tota Marsius Amazenide.

AVLI PERSII FLACCI POETÆ Volaterrani, Satyrarum liber vnicus.

PROLOGVS.

Hæc præfatio, quæ primæ satyræ argumenti vice est, notat quorundam stultitiam & sordes qui sine labore poëtam nasci putant, ipsi interim nihil cuiquam donantes.

Ec fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repentè sic poëta prodirem.
Heliconidásque, pallidámque Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces: ipse semipaganus
Ad sacra vatum carmen affero nostrum.
Quis expediuit psitaco suum χαῖρε;
Picásque docuit nostra verba conari?
Magister artis ingenîque largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quòd si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poëtas, & poëtridas picas
Cantare credas Pegaseium melos.

SATYRA PRIMA.

In ſcriptores, qui tantùm ad voluptatem inepta quædam, & nihil ad bonos mores facientia, ſcriberent.

O Curas hominum, ô quantū eſt in rebus inane!
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule. nemo?
Vel duo, vel nemo, turpe & miſerabile. quare?
Ne mihi Pulydamas, & Troiadas Labeonem
Prætulerint? nugæ, non ſi quid turbida Roma
Eleuet, accedas examénve improbum in illa
Caſtiges trutina nec te quæſiueris extrà.
Nam Romæ quis non? ah ſi fas dicere: ſed fas,
Tunc, cùm ad canitiē, & noſtrū iſtud viuere triſte
Aſpexi, & nucibus facimus quæcunque relictis,
Cùm ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite. nolo.
Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexúſque, togáque recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyche albus,
Sede leget celſa, liquido cùm plaſmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neque voce ſerena
Ingentes trepidare Titos, cùm carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur vbi intima verſu.
Tun' vetule auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus ohe.
Quid didiciſſe, nihil hoc fermentum, & quæ ſemel intus
Innata eſt, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniúmque, ô mores. vſq; adeóne
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrū eſt, digito monſtrari, & dicier, hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe

Tantùm hoc ſpectant hodie qui ſcribunt, vt gloriam & famam captēt, non vt proſint, cùm effœminata voce recitent.

Ohe, quid prodeſt didiciſſe literas, niſi oſtentes eruditionem tuam quā tanto ſtudio paraſti?

Pro

Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddã balba de nare locutus
Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid
Eliquat, & tenero supplantat verba palato.
Assensere viri: nunc non cinis ille poetæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo fortunataq; fauilla,
Nascentur violæ? rides, ait, & nimis vncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere nec scombros metuentia carmina, nec tus?
Quisquis es ô, modò quem ex aduerso dicere feci,
Non ego, cùm scribo, si fortè quid aptius exit,
Quãdo hæc rara auis est: si quid tamẽ aptius exit,
Laudari metuam. neq; enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finemq;, extremúmq; esse recuso
Euge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci
Ebria veratro, non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres. non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et verum, inquis, amo, verum mihi dicito de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, cùm tibi calue
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas.
Nec lingua, quantum sitiat canis Appula, tantum.
Vos ô patritius sanguis, quos viuere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, vt per leue seueros

Phyllis & Hypsipyle Heroides ex Ouidii epistolis satis notæ.

In scribendo non hoc spectandum, vt laudemur tantùm, sed vltro, quia honestũ est, id agendũ.

Ilias. Nihil moror Acciũ Labeonẽ, qui helleboro se purgat, & cœnis laudatores emit.

Felix qui non est tam stupidus, quin sentiat adulatorum subsannationes, cum alioqui laudant.

Effundat iunctura vngues?scit tendere versum
Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno.
Siue opus in mores,in luxum,& prandia regum
Dicere,res grandes nostro dat musa poetæ.
Ecce modò heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græcè nec ponere lucum
Artifices,nec rus saturum laudare,vbi corbes,
Et focus,& porci,& fumosa * parilia fœno,
Vnde Rhemus sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cùm trepida ante boues dictatorem induit vxor,
Et tua aratra domum lictor tulit euge poeta.
Est nunc Brysei quem venosus liber Acei,
Sunt quos Pacuuiusq;,& verrucosa moretur
Antiopa,ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cùm videas,quærisne vnde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas?vnde istud dedecus,in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
Nilne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere?quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es,ait Pedio,Pedius quid?crimina rasis
Librat in antithetis,doctas posuisse figuras
Laudatur.bellū hoc,hoc bellū?an Rhomule ceues?
Mén' moueat quippe,& cantet si naufragus,assem
Protulerim?cantas,fracta te in trabe pictum.
Ex humero portes?verùm nec nocte paratum
Plorabit qui me volet incuruasse querela.
Sed numeris decor est,& iunctura abdita crudis.
Claudere sic versum didicit,Berecynthius Atys,
Et qui cæruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic costam longo subduximus Appennino.
Arma virū,nónne hoc spumosū,& cortice pingui,
Vt ramale vetus vegrandi subere coctum?
Quidnā igitur tenerum,& laxa ceruice legēdum?
Torua Mimalloneis implerunt cornua bombis,

Siue comœdiam, siue tragœdiam velis scribere, magnus artifex.

* Palilia.

In κακοζήλας, & nimiū antiquitatis admiratores, vitia pro virtutibus æmulantes

Quidam tam gloriæ sunt auidi, vt vel capitis sui periculo ad eloquentiam quandam conuertantur.

Berec. Nonnulli arbitrantur Neronem vt durum in versu hic notari.

* prægrandi

Tor. Hos versus vt nimis turgidos ridet.

Et raptum vitulo caput ablatura superbo
Bassaris,& lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat,reparabilis adsonat echo,
Hæc fierent si testiculi vena vlla paterni
Viueret in nobis?summa delumbe saliua
Hoc natat in labris,& in vdo est Mænas,& Atys.
Nec pluteum cædit,nec demorsos sapit vngues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis,ne maiorum tibi fortè
Limina frigescant.sonat hic de nare canina
Littera.per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror.Euge omnes,omnes bene miræ eritis res.
Hoc iuuat,hic, inquis voto quisquā faxit oletum.
Pinge duos angues,pueri sacer est locus,extrà
Meyite,discedo.secuit Lucilius vrbem,
Te Lupe,te Muti,& genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit,& admissus circum præcordia,ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Mēn' mutire nefas,nec clā nec cū scrobe? nusquā?
Hic tamen infodiam,vidi,vidi ipse,libelle,
Auriculas asini quis non habet?hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil,nulla tibi vendo
Iliade,audaci quicunque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc,si fortè aliquid decoctius audis.
Inde vaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic,qui in crepidas Graiorum ludere gestit,
Sordidus,& lusco qui possit dicere lusce,
Sese aliquem credens,Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,
Nec qui abaco numeros,& secto in puluere metas
Scit risisse vafer,multum gaudere paratus
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum post prandia Callirhoen do.

Si vel tantillum esset nobis industriæ, non versaremur semper in iisdem argumentis iam vulgo protritis.

Lucilii libertas.

Horatii dexteritas.

Scrob. Allusit ad fabulam Midæ regis.

Præg. sene, Aristophane comico.

Nolo lectorē mathematicæ, aut honorum opinione turgidum, sed sani iudicii.

SATYRA II.

Hæc Satyra sumpta est ex secundo Platonis Alcibiade, in vota impia & scelerata, quibus deos solicitabant homines perditissimi.

HVnc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis prõpiũ est murmurq; humilesq; susur-
Tollere de templis, & aperto viuere voto. (ros
Mens bona, fama, fides, hæc clarè & vt audiat hospes,
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat: ô si
Ebullet patrui præclarum funus, & ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillúmve vtinã, quem proximus hæres
Impello, expungam: nanque est scabiosus, & acri
*Bile tumet Nerio iam tertia *conditur vxor.*
Hæc sanctè vt poscas, Tyberinæ in †flumine mergis
Manè caput bis, terq;, & noctem flumine purgas.
Heus age, responde, minimum est quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? estne vt præponere cures
Hunc cuiquã? cuinam? vis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, prò Iuppiter ô bone clamet
Iuppiter, at sese clamet non Iuppiter ipse?
Ignouisse putas quia, cùm tonat, ocyus ilex
Sulphure discutitur sacro, quàm tuq; domusq;?
An quia non fibris ouium, Ergennáque iubente
Triste iaces lucis, euitandumq; bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Iuppi-

* *ducitur*
† *gurgite*

Putas deos eiusmodi votis non offendi, qui iusti sunt, cùm & Staius ipse veneficus sceleratissimus non posset non offendi, si ea audiat.

Si non statim fulmine tactus es, putas impune te quæuis perpetraturum?

Iuppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone, & lactibus vnctis?
Ecce auia, aut metuens diuûm matertera, cunis
Exemit puerum, frontémque, atque vda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.

In superstitionem & vanissimas preculas mulierum.

Tunc manibus quatit, & spē macrā supplice voto
Nunc Licini in campos, nūc Crassi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex, & regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando vota. negato
Iuppiter hæc illi quamuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis, corpúsque fidele senectæ:
Esto age, sed grandes patinæ, tuccetáque crassa
Adnuere his superos vetuere, Iouémque morantur,
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriúmque
Arcessis fibra, da fortunare penates,
Da pecus & gregibus fœtum. Quo pessimo pacto,
Tot tibi cùm in flamma iunicum omēta liquescāt?
Attamen hic extis, & opimo vincere farto
Intendis iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam, iam. donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incusáque pingui
Auro dona feram, sudes & pectore læuo
Excutias guttas, *lætari prætrepidum cor.

Licini. optat illi summas diuitias, & honores.

Bonā valetudinem poscis, cū luxu & crapula diffluas, & assiduis sacrificiis vis ditescere, cùm te planè exhaurias.

Iunicū, iuuēcorum.

*Lætetur per trepidū cor.

Hinc illud subiit, auro sacras quòd ouato
Perducis facies nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunto sitq; illis aurea barba.
Aurum vasa Numæ, Saturniáque impulit æra,
Vestalésque vrnas, & Thuscum fictile mutat,
O curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
Et bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?

Fratres ahenos, statuas quinquaginta filiorum Aegypti, quæ Romæ in quadā porticu somnia felicia immittere credebantur.

Dii non iisdē nobiscum affectibus ducūtur, proinde neque nostris ceremoniis delectantur, sed syncerita te animi, & vitæ integritate.

Hæc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo.
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus,
Hæc baccam conchæ rasisse, & stringere venas
Feruentis massæ crudo de puluere iussit,
Peccat & hæc, peccat, vitio tamen vtitur: at vos
Dicite pontifices, in sacro quid facit aurum?
Nēpe hoc quod Veneri donata à virgine puppa.
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalæ lippa propago,
Compositum ius fásque animi, sanctósque recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto.
Hoc cedo, vt admoueant templis, & farre litabo.

SATYRA III.

In parentum in liberis educandis, & liberorum circa bonas disciplinas negligentiam, qui iuuenes animum nullis honestis rebus excolant, cùm ea ætas ad percipienda bona studia sit accommodatissima.

NEmpe hoc assiduè, iam clarum manè fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur vmbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Iandudū coquit & patula pecus omne sub vlmo est.
Vnus ait comitum, verúmne? itáne? ocyus adsit
Huc aliquis: nemón? turgescit vitrea bilis,
**Findor, vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.*
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus charta, nodosaq; venit arundo.
Tūc querimur, crassus calamo quòd pēdeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha,
Dilutas querimur, geminet quòd fistula guttas.
O miser, inq; dies vltrà miser, huccine rerum

* *Finditur, Arcadia*

Vent-

Venimus? aut cur non potius teneróque columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre: sonat vitium percussa, malignè
Respondet viridi non cocta fidelia limo,
Vdum, & molle lutum es, nunc nunc properandus,
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno (& acri
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum.
Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quòd Thusco ramum millesime ducis,
Censorémve tuum vel quòd trabeate salutas?
Ad populum phaleras ego te intus, & in cute noui,
Non pudet ad morem discincti viuere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus, summa rursus non bullit in vnda.
Magne pater diuûm sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cùm dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno,
Virtutem videant intabescántque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureas subter ceruices terruit, Imus.
Imus præcipites, quàm si sibi dicat, & intus
Palleat infelix quod proxima nesciat vxor?
Sæpè oculos, memini, tingebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere ab insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis,
Iure etenim id summum quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto, damnosa canicula quantum

Effluis, prodis teipsum, qualis sis, nimirū mollis & ignauus.

Tibi places, quod ex generosis natus sis, cùm vera nobilitas non ex maiorum signis, sed animi bonis metienda sit.

Nullū est grauius supplicium quàm mens sibi malè conscia.

Quid in pueritia libenter agat vnusquisque.

Raderet, angustæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertū est curuos deprendere mores,

Bracc. Stoici, qui in ποικίλῃ porticu docebant, vnde nomen inuenerunt.

Quæq; docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxúmque caput compage soluta

Nullus est tibi finis præscriptus, ad quem omnia referas certè, inquit, nisi à teneris philosophiæ præceptis animum assuefacias, non est quod bene beatéque viuere possis, etiā si sit vtcunque vnde viuas.

Oscitat hesternum dissutis vndique malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testáque, lutóque
Securus quò pes ferat, atque ex tempore viuis?
Helleborum frustra, cùm iam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas. venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discitéque ô miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus, & vnde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet. patriæ charísque propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re
Disce: neque inuideas quòd multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus vmbris,
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis.
Mænáque, quòd prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum

Arcesilas philosophus Academicus Crantoris discipulus, cuius monita ab imperitis habebantur ludibrio.

Dicat, quod satis est sapio mihi, non ego curo
Esse quod Arcesilas, ærumnosiq; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cùm secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris medicantes somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.

Hor

Hoc est quod palles: cur quis non prandeat, hoc est.
Hos populus ridet multúmque torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos,
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & agris
Faucibus exuberat grauis halitus, inspice sodes,
Qui dicit medico iussus requiescere, postquàm
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De maiore domo modicè sitiente lagæna
Lenia loturo sibi Surrentina, rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, videas tamen istud
Quicquid id est: surgit tacitè tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidúmque trientem
Excutit è manibus, dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candela, tandémque beatulus alto
Compositus lecto, crassísque litatus amomis,
In portam rigidos calces extendit, at illum
Hesterni capite inducto subiere Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram,
Nil calet hic: summosq́ pedes attinge, manusq́
Non frigent. visa est si fortè pecunia, siue
Candida vicini subrisit molle puella,
Cor tibi rite salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces, tenero latet vlcus in ore,
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cùm excussit membris tremor albus aristas,
Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira,
Scintillant oculi, dicisq́, facisque quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

* *Exudat*

In eos qui cùm valetudinarii sint, tamen ob intemperantiam medico non auscultant, & sibi certissimum exitium accersunt, digni qui contempta virtutis pœnas dent.

Pestilentior animi, quam corporis morbus, quo qui laborant, sani esse non possunt, etiam si corpore valeant. Cum febri laboras, tam leui occasione offenderis, vt insanus videri possis.

SATYRA IV.

In eos, qui rerum humanarum imperiti, temere se ad gerendum magistratum ingerunt: in primis autem in Neronem, qui iuuenis, per scelus imperium occupauit, imperio ineptissimus.

Rem populi tractas? barbatum hoc crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit dicenda, tacendáque calles,
Ergo vbi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus: quid deinde loquêre? Quirites
Hoc puto non iustum est, illud malè, rectius istud,
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, vbi inter
Curua subit, vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est? vncta vixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.
Expecta, haud aliud respondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego sum. suffla, sum candidus: esto,
Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
Cùm bene discincto cantauerit ocyma vernæ.
Vt nemo in sese tentat descendere. nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris: nostin' Vectidi prædia? cuius?
Diues, arat curibus, quantum non miluus oberret.

I nūc & ob nobilitatem, & fortunâte vēdita, cū alioquí nihil sapias.

Hominū more fit, inquit, vt ad aliena vitia simus oculatissimi, ad nostra planè excutiamus. Nā diuitis cuiuspiā auaritiā & parsimoniam facilè obseruamus, in nobis maiora flagitia non animaduertimus.

Hunc

Hunc ais? hunc, Diis iratis, genióque sinistro,
Qui quandoque iugum pertusa ad compita figit
Seriolæ veterem metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene sit: tunicatum cum sale mordens
Cæpe: & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fæcem morientis sorbet aceti.
At si vnctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus cubito, qui tangat, & acre
Despuat in mores, penémque, arcanáque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixásque nates labefactent forcipe adunca:
Non tamen ista filix vllo mansuescit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis,
Viuitur hoc pacto, sic nouimus: ilia subter
Cæcum vulnus habes, sed lato balteus auro
Protegit: vt mauis, da verba, & decipe neruos
Si potes. egregium cùm me vicinia dicat,
Non credam? viso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi venit amarum,
Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Ne quicquam populo bibulas donaueris aures.
** Respice quod non es, tollat sua munera cerdo:*
Tecũ habita, & noris quàm sit tibi curta supellex.

Si conscius es tibi sceleris alicuius, non credes vulgo magnifica de te prædicanti, sed potius conscientiæ tuæ.

* *aliàs Respue*

SATYRA V.

Inducit hac Satyra Coruinum præceptorē ſuum mirantem quòd cùm Satyram ſcribere inſtituiſſet poeta, materiam non perinde arduam, tam tragico initio vteretur, vt centum linguas ſibi optaret. Cui reſpondet Perſius, ſe id non ad nugas petere, ſed animum ſuum erga præceptorem exprimendum: qui alioqui tam eſt vehemens, vt vix centum linguis poſſit exprimi: neque id immeritò: nam vbi, inquit, è pueritia exceſſiſſem, me dedi tibi in diſciplinam, & ætatem meam teneram adhuc optimis moribus formaſti, & conuictu tuo, quo ita ſuauiter tecum ſum vſus, vt prouidentia quadam diuina videamur eodem ingenio nati, cum tamen vulgò tanta diuerſitas ſit ſtudiorum, vt vix milleſimus quiſque cum altero conueniat in vita, ſed diuerſa ſequatur ſtudia.

Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum,
Fabula ſeu mæſto ponatur hianda Tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum, hæc? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, vt par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone leguntò,
Si quibus, aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Feruebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos, nec clauſo murmure raucus;
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte.
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.

Verba

Verba togæ sequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicis, mensasq; relinq; Mycenis
Cum capite, & pedibus, plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc studeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur, tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantáq; nostræ
Pars tua sit, Cornute, animæ, tibi dulcis amice
Ostendisse iuuat pulsa. dignoscere cautus
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere voces,
Vt quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura, totúmq; hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cùm primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit.
Cùm blandi comites, totámque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo.
Cúmque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu, tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificémq; tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque verecunda laxamus seria mensa.
Non equidem hos dubites amborum fœdere certo
Consentire dies, & ab vno sydere duci,
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora

Diuidet in geminos concordia fata duorum:
Saturnumq́; grauem nostro Ioue frangimus vnâ.
Nescio quod certè est, quod me tibi tẽperat astrum.
MILLE *Hominũ species & rerum discolor vsus.*
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana cumini:
Hic satur, irriguo mauult turgescere somno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit, ille
In Venerem est putris. sed cùm lapidosa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi,
Tum crassos transisse dies, lucemq́; palustrem,
Et sibi iam seri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impallescere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc iuuenesq́; senesq́;
Finem animo certum, miserisq́; viatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet quid (quasi) magnum?
Nempe diem donas. sed cùm lux altera venit,
Iam cras hesternum cõsumpsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos. & semper paulum erit vltra.
Nam quamuis prope te, quamuis temone sub vno,
Vertentem sese frustra sectabere canthum,
Cùm rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est, non hac vt quisque Velina
Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet: heu steriles veri, quibus vna Quiritem
Vertigo facit, hic Dama est, non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verteris hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama? papæ, Marco spondente, recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit: ita est: assigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant?
An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

Exhortatio ad iuuentutẽ, vt ex philosophia sibi virtutem, viaticum ad beatã vitam compa ret.

Libertate quidem opus est ad virtutem. verum ea quæ animum à vitiis & affectibus prauis liberat, non ea qua donatur aliquis Rom. ciuis efficitur.

Cui

Cui licet,vt voluit?licet,vt volo,viuere non sim
Liberior Bruto? Mendose colligis,inquit
Stoicus hic,aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio,licet,vt volo,viuere,tolle:
Vindicta postquàm meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat iussit quodcunque voluntas,
Excepto si quid Masuri rubrica vetauit?
Disce,sed ira cadat naso,rugosáq; sanna,
Cùm veteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia,atque vsum rapidæ permittere vitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contrà ratio,& secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id,quod quis vitiauit agendo.
Publica lex hominum,naturáq; cōtinet hoc fas,
Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum,certo compescere puncto
Nescius examen.vetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis,exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus.tibi recto viuere talo
Ars dedit,& veri speciem dignoscere calles,
Ne qua sub arato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequēda forent,& quæ vitanda vicissim,
Illa prius creta,mox hæc carbone notasti.
Es modicus voti,presso lare,dulcis amicis,
Iam nunc astringas,iam nunc granaria laxes.
Inq; luto fixum possis transcendere nummum.
Nec gluto sorbere saliuam Mercurialem.
Hæc mea sunt,teneo,cùm verè dixeris,esto
Libérque,ac sapiens Prætoribus,ac Ioue dextro,
Sin tu,cùm fueris nostræ paulò antè farinæ,
Pelliculam veterem retines,& fronte politus
Astutam vapido seruas sub pectore vulpem,
Quæ dederam supra,repeto funémque reduco:

Syllogismo colligit seruū esse qui cupiditatibus suis seruiat,etiamsi sibi liber videatur. Prætor libertatem vtcunque dare potest, sapientiā nō potest, vnde vera libertas proficiscitur &vitæ officia Nam leges & census communis, quosuis docent quibus abstinendum sit in commune, verùm rectè sapere, veri speciem à vero discernere, moderatum & liberalem, cum opus est,& continentem esse, paruóque contentū,hoc demum est hominis verè liberi : quòd si non verè aliquis, sed fucatè boni viri speciem præ se feret, multò minus liber erit , sed mancipium.

Nil tibi concessit ratio digitum exere, peccas,
Et quid tam paruum est? sed nullo iure litabis,
Hæreat in stultis breuis vt semuncia recti.
Hæc miscere nefas, nec cùm sis cætera fossor,
Treis tantũ ad numeros satyri moueare Bathylli.
Liber ego: vnde datũ hoc sumis tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quẽ vindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
Si increpui, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquã extrinsecus intrat
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
Nascũtur domini, qui tu impunitior exis, (herilis?
Atq; hic, quem ad strigiles scutica, & metus egit
Mane piger stertis, surge inquit auaritia, eia
Surge: negas: instat, surge inquit: non queo: surge,
Et quid agam? rogitas? en, saperdam aduehe ponto,
Castoreum, stuppas hebenum, tus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper è sitiente camelo,
Verte aliquid, iura. sed Iuppiter audiet eheu,
Vare regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, si viuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem succinctus, & œnophorum aptas
Ocyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe vasta
Ægæum rapias, nisi solers luxuria antè
Seductum moueat, quò deinde insane ruis? quò?
Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit vrna cicutæ.
Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna sit in transtro? Veientanũmq; rubellum
Exhalet vapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis, vt nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant auidos sudare deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quod viuis, cinis, & manes, & fabula fies. (de est.
Viue memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, in-

Seruitus ab auaritia, quæ hominem mirè distrahit, ad sordes, & parsimoniam, & pericula subeunda solicitat, contrà luxuria ab omnibus illis dehortatur, ad voluptates exhortatur hac occasione, quòd mortuo nihil prodeunt diuitiæ, vult autem miserrimum seruitutis genus vitiis inter se contrariis laborare.

En

En quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo.
Hunccine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres.
Nec tu cùm obstiteris semel, instantiq; negaris
Parêre imperio, rumpi iam vincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit, ast tamen illi
Cùm fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.
Daue, citò hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chærestratus vnguem
Abrodens ait hæc: an siccis dedecus obstem
Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
Limē ad obscœnum frangam, dum Chrysidis vdas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer sapias Diis depellentibus, agnam
Percute, sed censen' plorabit Daue relicta?
Nugaris? solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
Nunc ferus & violens at si vocet, haud mora, dicas,
Quidnā igitur faciam? ne nūc cū accersor, & vl- (trò
Supplicet, accedam? si totus & integer illinc
Exieras, nunc nūc, hic hic, quem quærimus, hic est.

Argumēto ex comœdia sumpto, ostendit eum qui meretricio amore captus sit, liberū nō esse, nisi illum ex animo totū excutiat, tū demū liberiorem futurum, quàm is qui à prætore manumittitur.

Non in festuca, lictor quàm iactat ineptus.
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere largè
Rixanti populo, nostra vt Floralia possint
Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cùm
Herodis venêre dies, vnctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ
Portantes violas, rubrūmq; amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
Labra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouoq; pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter manè caput gustaueris allî.

Liberos non esse ait, cū ambitiosos, & in primis Iudaicis sabbatismis & ceremoniis deditos.

Dixeris hæc inter varicosos Centuriones,
Continuò crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATYRA VI.

Ad Cæsium Bassum eximium poëtam Lyricum scribit: rogátque num apud Sabinos hybernet & cantu sese oblectet: se enim iam ad portum Lunæ, quæ in Lyguria vrbs est, concessisse, de qua meminit Ennius: illic autem velle se quietè viuere, ab omni ambitione & strepitu alienissimum, vnde occasione capta, eos ridet, qui nihil non agunt, vt hæredes suos locupletent, ipsi interea cum summa parsimonia ac penè inopia victitent, & contra eos, qui patrimonium suum prodigunt.

ADmouit iam bruma foco te Basse Sabino?
Iámne lyra, & tetrico viuant tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernátque meũ mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides Quintus pauone ex Pythagoræo,
Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infelix pecori, securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, etsi adeò omnes
Ditescant orti peioribus, vsque recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine vnctus,
Et si-

Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius? geminos horoscope varo
Producis genio? solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. vtar ego, vtar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdarum nosse saliuam.
Messe tenus propria viue. & granaria, fas est,
Emole, quid metuis? occa, & seges altera in herba
Ast vocat officium trabe rupta, Brutia saxa (est.
Prendit amicus inops, rémq. omnem surdáq. vota
Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & vna
Ingentes de puppe Dei, iámque obuia mergis
Costa ratis lacera. nunc & de cespite viuo
Frange aliquid. largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula, sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quòd rem curtaueris, vrna
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Túne bona incolumis minuas? sed Bestius vrget
Doctores Graios: ita fit, postquàm sapere vrbi
Cũ pipere, & palmis venit nostrum hoc maris ex-
Fœni seca crasso vitiarunt vnguine pultes. (pers,
Hæc cinere vlterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulùm à turba seductior audi:
O bone num ignoras? missa est à Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
Essedáque, ingentésque locat Cæsonia Rhenos.
Diis igitur, genióque ducis centum paria, ob res
Egregiè gestas, induco. quis vetas? aude.
Væ, nisi conniues: oleum, artocreásque popello
Largior, an prohibes? dic clarè. non audeo, inquit:

Num solicitus es, inquit poeta, ne parum magnifice efferatur funus tuum ab hærede, si aliquanto cõmodius vixerit? certè ego, ait, si ob res feliciter à Cæsare gestas velim Diis heca hombẽ offerre, & populo epulum largiri, nihil morabor hæredem meum.

Exoſſatus ager iuxtà eſt.age,ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis,patruelis nulla,proneptis
Nulla manet patrui ſterilis matertera vixit,
Déq; auia nihilum ſupereſt,accedo Bouillas
Cliuumq; ad Virbi,praſtò mihi Mannius hæres
Progenies terræ.quære ex me quis mihi quartus
Sit pater,haud promptè dicam,tamen adde etiam vnum,
Vnum etiam,terræ eſt iam filius,& mihi ritu
Mannius hic generis prope maior auũculus exit,
Qui prior es?cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius,venio Deus huc ego.vt ille
Pingitur,an renuis?vin'tu gaudere relictis?

An parcè & ſordidè, inquis, me vis viuere vt hæres nequiter & perditè mea conſumat, me macerem inedia, vt ille ſaginetur?

Deeſt aliquid ſummæ:minui mihi:ſed tibi totũ eſt,
Quicquid id eſt.vbi ſit fuge quærere. quod mihi quondam
Legarat Stadius,neu dicta repone paterna,
Fœnoris accedat merces,hinc exime ſumptus,
Quid reliquum eſt?reliquum nunc nunc impenſius vnge,
Vnge puer caules mihi feſta luce coquatur
Vrtica,& fiſſa famoſum ſinciput aure,
Vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis
Cùm moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ?mihi trama figuræ
Sit reliqua?aſt illi tremat omento popa venter?
Vnde animam lucro,mereare,atque excute ſolers
Omne latus mundi,ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.
Rem duplica,feci,iam triplex,iam mihi quarto,
Iam decies redit in rugam.depinge vbi ſiſtam
Inuentus Chryſippe tui finitor acerui.

FINIS.

